

Eero Hyttinen

**METSÄSTYSMATKAILUYRITYKSEN MAHDOLLISUUDET JA
JURIDISET VELVOITTEET**

METSÄSTYSMATKAILUYRITYKSEN MAHDOLLISUUDET JA JURIDISET VELVOITTEET

Hyttinen Eero

Opinnäytetyö

Kevät 2011

Liiketalouden koulutusohjelma

Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma

Tekijä: Eero Hyttinen

Opinnäytetyön nimi: Metsästysmatkailuyrityksen mahdollisuudet ja juridiset velvoitteet

Työn ohjaaja: Lea Isopoussu-Koponen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2011 Sivumäärä: 77 + 1 liite

TIIVISTELMÄ

Metsästysmatkailutoiminta on Suomen luonnon tarjoamien mahdollisuuksien puitteissa vielä toistaiseksi heikosti hyödynnetty elinkeinotoiminnan muoto. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tyydyttää alasta kiinnostuneiden uusien elinkeinonharjoittajien juridisen osaamisen tarvetta. Lisäksi tarkoituksena on selkeyttää lupaprosessien kulkua viranomaisten kanssa tapahtuvana yhteistyönä. Myös metsästysmatkailun mahdollisuuksien kartoitus oman elinkeinotoiminnan aloittamisen kannalta on yhtenä tavoitteena tässä opinnäytetyössä. Tutkittavia teemoja ovat metsästyksen lainsäädäntö, alueellinen metsästysoikeus, riistaan liittyvä lainsäädäntö sekä rahoitus ja tukiasiat.

Tutkimusmenetelmänä on teemahaastattelu. Käytännön näkökulman saamiseksi on haastateltu kahta metsästysmatkailuun suuntautunutta elinkeinonharjoittajaa. Haastattelukysymykset rakentuivat kaikkiin opinnäytetyön teemoihin liittyviin oleellisiin pääkohtiin elinkeinonharjoittajien kokemien haasteiden osalta. Johtopäätökset on kirjoitettu lainsäädäntöön perustuvan teorian sekä haastattelumateriaalin perusteella. Yleisen metsästyslainsäädännön tunteminen on erittäin tärkeää metsästysmatkailutoiminnassa, joten elinkeinonharjoittajan on pidettävä huoli oman osaamisensa lisäksi myös asiakkaiden toiminnan lainmukaisuudesta.

Alueellinen metsästysoikeus painottuu valtion ja yksityisten mailla tapahtuvaan metsästysmatkailuun. Lupien hankkiminen valtion maille sekä metsästysoikeuden vuokrasopimusten suunnittelu ja toteutus yhteistyössä maanomistajien kanssa ovat tärkeässä roolissa toimivia metsästysalueita rakennettaessa. Riistaan, riistanhoitoon ja metsästysaikoihin liittyvä lainsäädäntö sekä luvanvaraisen metsästyksen järjestäminen ovat metsästysmatkailutoiminnan sesonkikauden ja matkapakettien suunnittelun kannalta oleellisia kokonaisuuksia. Tämän lisäksi rahoitus- ja tukiasioiden tunteminen ovat erityisen tärkeässä roolissa uuden yrittäjän elinkeinotoiminnassa, sillä rahoitusmahdollisuudet eroavat toisistaan elinkeinotoiminnan rakenteesta riippuen.

Tämä opinnäytetyöraportti sisältää juridista tietoa metsästysmatkailuun suuntautuvan aloittavan yrittäjän haasteista varsinaiseen metsästystoimintaan ja myös rahoitukseen liittyen. Toimintaan alalla vaikuttavat oleellisesti sekä voimassaoleva lainsäädäntö että viranomaisten antamat ohjeistukset. Sen lisäksi vaikuttavia tekijöitä ovat ympäristön asettamat vaatimukset ja mahdollisuudet sekä ihmisten suhtautuminen toimintaan.

Asiasanat: metsästysmatkailu, metsästyslaki, elinkeinonharjoittaja, rahoitus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Business Economics, Option of Law and Administration

Author: Eero Hyttinen

Title of thesis: Opportunities and judicial problems in hunt travel business

Supervisor: Lea Isopoussu-Koponen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2011 Pages: 77 p. + 1 app.

ABSTRACT

Hunt travel is still a very small sector of business in Finland and our nature could provide more than we currently use. This thesis was completed in order to facilitate new entrepreneurs` in their judicial problems when starting their own hunt travel business. The thesis also clarifies license matters and enterpriser`s co-operation with public sector. In fact this thesis had no commissioner, because the primary purpose was to map out opportunities in hunt travel business from the point of the author`s enterprise. This study is related to basic hunt legislation, hunting in areas with different owners, legislation for licenses and various ways of financing the business.

The research method in this thesis was a theme interview for two entrepreneurs in hunt travel business. This interview included all four sectors of this thesis, and the entrepreneurs replied on the basis of their own experience. The conclusions were drawn on grounds of legislation and the interview.

It is essential to be acquainted with hunt travel legislation since entrepreneurs need to be sure that a customers act as legislation obligates. Hunting in different areas refers to hunting in states territory and private grounds. Hunting licenses for public areas and hunt rental agreement for private areas play an important role when planning the entire hunting area. Legislation concerning game, hunting times and game management as well as hunting licensed game are relevant tools in planning seasons and package tours. Financial issues are also important for a new entrepreneur. Finding relevant finance methods in different starting points is one of the goals in this thesis because there are many financiers and financing programs.

This thesis is a report for a new hunt travel entrepreneur who needs answers in judicial problems concerning hunt legislation and financing. Entrepreneurs` actions are highly limited by legislation, authorities, surroundings and local people so all these sectors are processed in this thesis.

Glossary: Hunting tourism, hunting act, entrepreneur, financing

SISÄLLYS

JOHDANTO	7
1 METSÄSTYKSEN YLEINEN LAINSÄÄDÄNTÖ	10
1.1 Kielletyt ja sallitut metsästysvälineet sekä menetelmät	11
1.1.1 Lainvastaisen toiminnan seuraamukset	13
1.1.2 Metsästyskoiran käyttö	15
1.1.3 Metsästysaseet	16
1.2 Suomalaiset asiakkaat	18
1.3 Ulkomaalaiset asiakkaat	19
1.3.1 Aseiden kuljettaminen valtiorajojen ylitse	20
1.3.2 Metsästysmuistojen maasta vieminen	21
1.4 Palvelupakettien tarjoaminen asiakkaille	22
2 ALUEELLINEN METSÄSTYSOIKEUS	25
2.1 Metsästys valtion omistamalla alueella	25
2.2 Metsästys yksityisten henkilöiden omistamilla alueilla	28
2.3 Metsästysoikeuden vuokraaminen	29
3 RIISTAAN LIITTYVÄÄ LAINSÄÄDÄNTÖÄ	32
3.1 Rauhoitusajat	32
3.2 Lakisääteinen viranomaisjärjestelmä	35
3.3 Kaatolupien hakeminen	38
3.3.1 Kaatoluvan edellytykset	39
3.3.2 Hirvilupaprosessi hakemisesta kaatoon	39
3.3.3 Muu luvanvarainen metsästys ja poikkeukset rauhoitusajoissa	41
4 RIISTANHOITO JA RAHOITUS	43
4.1 Yleistä riistanhoidon lainsäädännöstä	44
4.2 Riistan aiheuttamat vahingot	46
4.3 Hirvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen	46
4.4 Riistanhoitotuet	48
4.4.1 ELY- keskusten ympäristötuen saamisen edellytyksiä	49
4.4.2 Hakuprosessi ja valvonta	49
4.5 Luontaiselinkeinojen rahoittaminen	51

4.5.1	Valtion suora rahoitus	51
4.5.2	Valtion omistama erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj.....	55
4.5.3	Pankit rahoittajina	56
4.5.4	Starttiraha	56
5	YRITTÄJIEN TEEMAHAASTATTELUT	58
5.1	Metsästyksen yleinen lainsäädäntö	58
5.2	Alueellinen metsästysoikeus	59
5.3	Riistaeläimiin liittyvää lainsäädäntöä.....	60
5.4	Rahoitus.....	61
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	62
6.1	Metsästyksen yleinen lainsäädäntö	62
6.2	Alueellinen metsästysoikeus	64
6.3	Riistan liittyvää lainsäädäntöä.....	67
6.4	Riistanhoito ja rahoitus.....	71
7	POHDINTA.....	75
	LÄHTEET	76
	LIITTEET	78

JOHDANTO

Metsästysmatkailuyritys tuottaa palveluja sekä koti- että ulkomaalaisille metsästäjille. Näitä palveluja ovat esimerkiksi metsästyslupien hankinta, metsästysopastus, majoitus ja ruokapalvelut. Metsästysmatkailuun liittyvää yritystoimintaa on maassamme toistaiseksi erittäin vähän, sillä noin 300 000 metsästäjää kohden tarjolla on Helsingin yliopistossa tehdyn tutkimuksen mukaan vain noin 200 metsästysmatkailupalveluja tuottavaa yritystä (Keskinarkaus, Matilainen & Kurki 2009, 45, 55). Saman tutkimuksen mukaan metsästysmatkailu tuo miljoonien eurojen vuotuiset tulot yritysten kohdealueille. Luontaiselinkeinonharjoittajien vähyys jättää huomattavan markkinaraon hyödynnettäväksi alalle pyrkiville uusille yrittäjille, sillä hyvin suuri osa maamme metsästäjistä asuu kunnissa, joissa ei ole vapaata metsästysoikeutta. Helsingin yliopiston tutkimuksessa yrityksiä käsittelevät tiedot ovat peräisin esimerkiksi asiantuntijoilta, elinkeinoasiamiehiltä, yrittäjiltä sekä muilta kehittämistahoilta, joten siitä saadut tiedot syventävät elinkeinonharjoittajien haastattelusta saamiani tietoja. Tässä opinnäytetyössä hyödynnetään lähteinä voimassa olevaa lainsäädäntöä, sen esitöitä sekä viranomaisten laatimia ohjeistuksia.

Aiempaa tutkimusmateriaalia tai muuta kirjoitettua tietoa metsästysmatkailuyrityksistä löytyy toistaiseksi hyvin niukasti ja pääasiassa tutkimusta on tehty vain muilta kuin juridiselta näkökulmalta. Olen itse perustamassa metsästysmatkailuyritystä, ja opinnäytetyössäni pyrin selvittämään itseni kannalta ongelmallisia, tärkeitä ja hämärän peittoon jääneitä juridisia velvollisuuksia ja lainsäädännön tuomia rajoitteita sekä mahdollisuuksia uuden yrityksen perustamisvaiheessa mietittäviksi. Yrityksen perustamisvaihe on se suurin kynnys toiminnan aloittamisessa, joten pyrin madaltamaan tätä kynnystä selkeällä ja yksinkertaisella tyylillä tehdyllä perustietoja tutkivalla raportilla, mikä helpottaa uutta yrittäjää suunnittelemaan kannattavia ja karsimaan kannattamattomia osia tulevasta toiminnastaan. Tarjottavat palvelumahdollisuudet ovat laajoja, mutta toisaalta lainsäädännöllä tarkasti säädeltyjä, joten tiedon kokoaminen yhteen tiiviiseen pakettiin on yrittäjien toiminnan suunnittelun kannalta hyvä asia.

Haen opinnäytetyössäni vastauksia kahteen tutkimusongelmaan. Ensimmäinen tutkimusongelma on metsästysmatkailuyrittäjälle lainsäädännössä asetettujen

velvoitteiden tutkiminen ja kirjaaminen. Toisena ongelmana on kyseisten velvoitteiden kääntäminen mahdollisuudeksi, sekä toiminnan rahoituksen ja laajentamisen tutkiminen mahdollisuutena. Velvollisuudet pitävät sisällään yksittäisen metsästäjän toimintaa ja aseiden käsittelyä säätelevän lainsäädännön sekä metsästysoikeuden syntymisen edellyttämät toiminnot. Lisäksi velvollisuuksissa käsitellään metsästyslainsäädännön rikkomuksia ja niistä aiheutuvia seuraamuksia. Mahdollisuuksiin kuuluvat tässä työssä eri riistalajien metsästysaikojen hyödyntäminen, kaatolupamahdollisuuksien käyttäminen sekä erilaisissa omistussuhteissa olevien alueiden hyödyntäminen. Mahdollisuutena näen myös yhteistyön kehittämisen maanomistajien kanssa, joten opinnäytetyössä etsitään myös hyviä ratkaisuja molemmille osapuolille hyötyä tuovista sopimuksista, kuten esimerkiksi riistavahinkojen seuranta ja opastus korvausten hakemisessa. Riistanhoitotukiin ja yrityksen rahoitukseen liittyy monia eri rahoittajia ja rahoitusohjelmia toiminnasta saatujen tulojen rakenteesta riippuen, joten tulen selvittämään tässä opinnäytetyössä eri rahoitusvaihtoehtoja, niiden perusteita sekä hakemista.

Tutkin tässä opinnäytetyössä metsästysmatkailua elinkeinonaan harjoittavan kannalta tärkeää lainsäädäntöä metsästystavoista, metsästysoikeudesta eri alueilla, suomalaisista ja ulkomaalaisista metsästäjistä, kaatolupa- asioista, viranomaisyhteistyöstä, riistanhoitotuista, riistavahinkojen kartoituksesta sekä luontaiselinkeinojen rahoitusjärjestelyistä. Lisäksi otan huomioon alalla jo toimivien yrittäjien mielipiteitä ja kokemuksia yrityksen perustamisvaiheen juridisista solmukohdista. Tutkimusmenetelmänä käytän tässä opinnäytetyössä lainsäädännön tutkimisen lisäksi yrittäjille sähköpostin ja puhelimen välityksellä suoritettavaa teemahaastattelua. Lakitekstit ja viranomaisten ohjeet ovat ajantasaisina aina voimassa olevia ja oikeuttavat niiden perusteella tehdyt toimenpiteet. Haastattelumateriaalin ja lakitekstien perusteella tekemäni johtopäätökset ja toimintamallit ovat juridisesti toteutuskelpoisia sekä käytännön ratkaisuina yrittäjien taholta toimiviksi havaittuja, joten tämän työn johtopäätökset, tai ainakin lähteistä tarkastetut ajantasaiset tiedot ovat kaikin puolin käyttökelpoisia metsästysmatkailuyrittäjille.

Rajaan tämän opinnäytetyön käsittelemään pelkästään lain asettamia velvoitteita ja rahoitusvaihtoehtojen mahdollisuuksia, sillä muut osa-alueet sisältävät tietoa useiden eri opinnäytetöiden edestä. Lisäksi yrityksen rakenteiden määrittäminen voi johtaa

yksipuolisen tarjonnan yleistymiseen, mikä ei ole hyvä asia monipuolista ja erilaista palvelua hakevien metsästäjien kannalta. Muita laajoja opinnäytetyön aiheita metsästysmatkailussa olisivat esimerkiksi markkinointi ja verosuunnittelu, mutta oikeuden ja hallinnon alan opinnäytetyönä tämän raportin tietoperusta painottuu lähes kokonaan juridiikkaan ja viranomaisyhteistyötä vaativiin toimenpiteisiin, vaikka verosuunnittelu liittyy läheisesti jokaisen toimivan yritysorganisaation toimintaan. Metsästysoikeuden vuokrasopimusten osalta en lähde tutkimaan yleistä sopimusoikeutta, sillä metsästyslaista löytyvät kyseiseen sopimukseen liittyvät ehdot.

Lainsäädäntö metsästyksen liittyen on täynnä poikkeuksia, jotka jokaisen metsästysmatkailuyrittäjän on syytä hallita ennen palvelujen tarjoamista asiakkaille. Tämä työ helpottaa yrittäjän alkutaivalta huomattavasti, mutta toisaalta työn avulla palvelusta voidaan aikojen saatossa tehdä huomattavasti asiakaslähtöisempää tämänhetkiseen palvelutarjontaan nähden. Lopullisen silauksen opinnäytetyölleni antavat yrittäjien teemahaastattelut heidän itse hyväksi ja huonoiksi näkemistään toimintamalleista. Teoriatiedon, lakitekstien ja haastattelujen lopputuloksena esitän johtopäätökset ja oman pohdintani yrityksen perustamisvaiheen velvollisuuksista, mahdollisuuksista sekä erilaisista rahoitusnäkökulmista.

1 METSÄSTYKSEN YLEINEN LAINSÄÄDÄNTÖ

Metsästäminen ei enää ole hyvinvointiyhteiskunnassa välttämätön elinkeino ruoan hankkimiseksi, joten lainsäädännöllä on rajoitettu koneiden ja massapyyntilaitteiden käyttöä metsästämisessä. Lisäksi eläimen kunnioittaminen ja luonnon arvostaminen ovat tärkeitä arvoja nyky-yhteiskunnassa, joten eläimen kärsimystä lisääville metsästysvälineille on asetettu metsästyslaissa ja metsästysasetuksessa tiukkoja käyttöön liittyviä rajoituksia.

Tässä luvussa käydään läpi metsästysvälineitä ja menetelmiä sekä niiden lainmukaisuutta. Lisäksi perehdytään suomalaisten ja ulkomaalaisten metsästysoikeuden perusteisiin. Ulkomaalaisiin metsästäjiin liittyen tutkitaan aseiden kuljettamista valtiosta toiseen sekä metsästysmuistojen maasta viemiseen liittyvää sääntelyä. Tutkimuksen kohteena tässä luvussa ovat ne tärkeät kohdat metsästyslainsäädäntöön liittyen, joilla on erityistä merkitystä kaikkien metsästäjien toiminnassa. Varsinaiset toimintamalliesimerkit teorian tiedon ja yrittäjien haastattelujen tuloksina löytyvät luvusta 6.

Tässä luvussa tutkittu lainsäädäntö on peräisin opinnäytetyön valmistumisajankohtana ajantasaisesta lainsäädännöstä, asetuksista sekä viranomaisten ja asiantuntijoiden ohjeista. Lähteiden tarkat hakutiedot ovat;

- Metsästyslaki 28.6.1993/615
- Metsästysasetus 12.7.1993/666
- Rikoslaki 19.12.1889/39
- Laki riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta 28.6.1993/616
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus ampumakokeesta 10.1.2006/18
- Lehtola, M., yhdyshenkilö, Pudasjärven riistanhoitoyhdistys. Re: Opinnäytetyön aiheista. Sähköpostiviesti k6hyee00@students.oamk.fi 10.11.2010
- Finnair. Vaaralliset aineet. Hakupäivä 1.10.2010

- Metsästäjien keskusjärjestö. Metsästyskortti. Hakupäivä 15.11.2010
- Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096
- Valmismatkalaki 28.11.1994/1079
- Maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston päätös eräiden eläinten ja tavaroiden eläintautivaatimuksista Euroopan yhteisön sisämarkkinoilla 27/1995

1.1 Kielletyt ja sallitut metsästysvälineet sekä menetelmät

Kaikki metsästyks Suomessa perustuu metsästyslaissa kuvattuun kestävän käytön periaatteeseen. Riistakannat eivät saa metsästyksen seurauksena vaarantua, luontoa ei saa vahingoittaa eikä eläimille tuottaa turhaa kärsimystä. Lisäksi metsästyksestä ei saa aiheutua vaaraa toiselle henkilölle tai toisen omaisuudelle. (Metsästyslaki 3:20.1,3)

Riistaeläintä ei metsästyslain 32 §:n mukaan saa pyyntitarkoituksessa ajaa tai jäljittää moottorikäyttöisellä ajoneuvolla. Myös ampuminen ajoneuvosta, sen suojusta tai pysäyttämisen jälkeen sataa metriä lähempänä ajoneuvoa on kielletty metsästyslaissa. Haavoittuneen eläimen saa kuitenkin lopettaa moottoriveneen käydessä, mutta tällöinkin vain merialueella.

Metsästyslain 33 §:ssä listattuja metsästyksessä kiellettyjä menetelmiä ovat räjähteiden käyttö, myrkyt ja myrkytetyt syötit, tainnuttavat ja tappavat sähkölaitteet, keinotekoiset valonlähteet, elektroniset pimeätähäyslaitteet, peilit ja muut häikäisylaitteet, linnunliimat ja lintuverkot, automaattisesti lataavat aseet yli kolmen patruunan lippaalla, kaasulla tai savulla tappaminen, elävien houkuttimien käyttö, haudat ja ansat sekä muut ihmisille ja kotieläimille vaaralliset pyyntilaitteet. Lisäksi kiellettyjä ovat kärsimystä aiheuttavat raudat, lyijyhaukien käyttö vesilintujen metsästyksessä sekä koneellisesti ääntä synnyttävien laitteiden käyttö hirvieläinten, metsäkanalintujen ja vesilintujen metsästyksessä.

Rautoja saa käyttää majavien, piisamin, tarhatun naalin, ketun, supikoiran, karpän, minkin, hillerin, nädän, mäyrän ja saukon metsästykseseen sekä rauhoittamattomiin eläimiin kuuluvien nisäkkäiden pyydystämiseen. Riistaeläinten pyydystämiseen

tarkoitettujen rautojen on oltava sellaiset, että eläin joutuu menemään rautojen lävitse ja että ne eläimen kokoon nähden riittävällä iskuvoimalla aiheuttavat niihin joutuneen eläimen välittömän kuoleman. Rautojen läpimitta saa olla enintään 30 senttimetriä. Ansoja saa käyttää riekon ja kiirunan pyyntiin Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa. (Metsästysasetus 10)

Lisäksi loukkupyynnistä säädetään metsästysasetuksen 11 §:ssä ja 27 §:ssä. Elävänä pyytävää loukkua tai muuta vastaavaa pyyntilaitetta saa käyttää ilveksen, euroopanmajavan, kanadanmajavan, piisamin, tarhatun naalin, ketun, supikoiran, kärpän, minkin, hillerin, näädän, mäyrän, saukon, villikanin, itämeren norpan ja hallin sekä rauhoittamattomien eläinten pyydystämiseen. Riistanhoitopiirin luvalla tällaista laitetta saadaan käyttää muunkin eläimen pyydystämiseen riistanhoitoa varten, mutta tällaisten lupien myöntäminen ei ole kovin yleistä. Lisäksi loukkuja voidaan käyttää riistanhoitopiirin myöntämällä luvalla villikanin, metsäjäniksen, rusakon, oravan, kanadanmajavan, piisamin, karpän, näädän, villisian, metsäkauriin ja muflonin pyydystämiseksi, mikäli nämä eläimet aiheuttavat merkittävää vahinkoa viljelyksillä, metsätaloudelle, kalataloudelle tai eläinten pidolle. Samanlainen lupa voidaan myöntää myös riistalinnuille, mikäli niistä aiheutuu samankaltaisia ongelmia, tai ne ovat vaaraksi kansanterveydelle, yleiselle turvallisuudelle tai muulle eläimistölle.

Poikkeuksista metsästyksessä käytettyihin menetelmiin säädetään metsästysasetuksen pykälissä 11, 14, 25, 27 ja 29. Poikkeuksellisen pyyntimenetelmän käyttöön liittyvän luvan voi saada myös tiukasti valvotuissa oloissa ja valikoiden tapahtuvaan riistaeläinten metsästykseseen, mikäli sille on perusteltu syy ja se tapahtuu kestävän käytön periaatteen mukaisesti. Jalkanarua saa käyttää ketun pyydystämiseen maaston ollessa lumipeitteinen, kunhan jalkanarun silmukan halkaisija on lauenneena vähintään 30 millimetriä. Keinotekoisien valonlähteen käyttö on sallittua jalkanarussa olevan tai loukkaantuneen eläimen jäljittämisessä ja lopetuksessa, sekä loukussa olevaa eläintä lopetettaessa, mutta muutoin keinotekoisia valonlähdettä tai valonvahvistin tähtäintä ei saa käyttää metsästyksessä. Loukkupyynti on järjestettävä siten, että loukkuja voidaan tarkastaa ainakin kerran vuorokaudessa.

Karhua ei metsästysasetuksen 13 §:n perusteella saa ajaa pesästä eikä ampua pesältä tai haaskalta taikka sellaiselta pellolta, jolta satoa ei ole korjattu. Karhun metsästyksessä ei myöskään saa käyttää apuna ravintoon liittyvää houkutinta.

Myös metsästäjän asusteisiin liittyy tietyissä tapauksissa lain asettamia vaatimuksia. Kuusipeuran, saksanhirven, japaninpeuran, hirven, valkohäntäpeuran, ja metsäpeuran metsästyksessä on nimittäin käytettävä selvästi näkyvää punaista tai oranssinpunaista päähinettä ja liiviä, takkia tai muuta vastaavaa vaatetta. Näiden eläinten metsästyksessä on lisäksi nimettävä metsästyksenjohtaja, jonka tulee suunnitella käytännön metsästystapahtumat, antaa tarvittavat määräykset metsästyksestä ja turvallisuudesta, sekä huolehtia pyyntiluvan ehtojen noudattamisesta. Pyyntiluvan saajan on ilmoitettava metsästyksenjohtaja ja varajohtajat riistanhoitoyhdistykselle ennen metsästyksen alkamista. (Metsästysasetus 22 - 23)

1.1.1 Lainvastaisen toiminnan seuraamukset

Metsästyslaissa ja rikoslaissa on säännöksiä metsästyksessä tapahtuvan lainvastaisen toiminnan seuraamuksista. Seuraavista kappaleista selviää erilaisten rikkomusten ja rikosten tunnusmerkkien täytyessä tuomittavat seuraamukset.

Henkilö, joka metsästäjällä aiheuttaa vaaraa toiselle tai toisen omaisuudelle, käyttää moottoriajoneuvoa metsästämiseen tai käyttää kiellettyjä metsästysvälineitä ja menetelmiä, tuomitaan metsästysrikkomuksesta sakkoon, ellei muussa laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Metsästysrikkomuksesta tuomitaan myös henkilö, joka metsästää pellolla ennen sadonkorjuuta ilman maanomistajan lupaa, kuljettaa metsästysasetta vastoin lain asettamaa kieltoa, häiritsee riistaeläimiä alueella, jolla hänellä ei ole metsästyslupaa, laiminlyö metsästyskortin tai ampumaluvan esittämisvelvollisuuden, metsästää ilman metsästyskorttia tai metsästää henkilökohtaisen metsästyskiellon voimassaoloaikana. Lisäksi suurriistan metsästyksessä metsästysrikkomuksesta tuomitaan henkilö, joka järjestää hirvieläimen metsästyksen ilman metsästyksen johtajaa tai sellaisen lupaa, ei anna saalistietoja viranomaiselle annetun ehdon mukaisesti, jättää metsästyksen johtajana suorittamatta hänelle lakisääteisesti kuuluvan tehtävän, metsästää hirvieläimiä väärän värisissä varusteissa tai väärällä aseella tai toimii ampujana ilman suoritettua ampumakoetta. (Metsästyslaki 10:74)

Metsästyslain rikkomisesta tuomitaan sakkorangaistus sellaiselle henkilölle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta vahingoittaa riistaeläintä tai häiritsee sen soidinta,

pesintää tai poikasia rauhoitusaikana sekä liikkuu luvatta riistansuojelu-alueella. Tämän lisäksi henkilö, joka tuo maahan tai laskee luontoon vierasperäisen lintu- tai nisäkäslajin tai vierasperäisen riistaeläinkannan ilman Maa- ja Metsätalousministeriön lupaa tai jättää noudattamatta riistan kauppaa koskevaa kieltoa tai rajoitusta, tuomitaan samasta rikkomuksesta sakkoon. Sakkorangaistus metsästyslain rikkomisesta tulee myös henkilölle, joka luvatta pyydystää tai tappaa rauhoittamattoman eläimen kielletyillä menetelmin tai pyyntivälinein, pitää koiraa luvatta irti tai jättää kissan heitteille. Metsästyslain säännösten rikkomisesta tuomitaan myös se, joka saattaa pyyntivälineen toimintakunnottomaksi tai muulla tavoin häiritsee pyyntiä estääkseen tai vaikeuttaakseen toisen laillista metsästystä. (Metsästyslaki 10:75)

Henkilö, joka metsästää toisen metsästysalueella luvatta, tai ylittää lakiin, lupaan, sopimukseen tai päätökseen perustuvan metsästysoikeutensa, on tuomittava luvattomasta pyynnistä sakkoon. Sama sääntö on voimassa koskien myös rauhoittamattomia eläimiä. (Rikoslaki 28:10)

Teon törkeys ja tahallisuus muuttavat rikosnimikkeen rikkomuksesta rikokseksi, jolloin rangaistuksena on sakkoa tai vankeutta enintään kahdeksi vuodeksi. Metsästysrikoksesta tuomittava, joka on menettelyllään osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta metsästystä koskevista säännöksistä, voidaan määrätä metsästyskieltoon vähintään yhdeksi ja enintään viideksi vuodeksi. Samalla hänet on määrättävä luovuttamaan metsästyskorttinsa riistanhoitoyhdistykselle. (Rikoslaki 48a:1, 6)

Jos riistaeläin on metsästetty ilman alueen metsästysoikeuden haltijan lupaa tai muutoin loukkaamalla toisen metsästysoikeutta sellaisissa olosuhteissa, joissa toisella on ollut oikeus metsästää tällainen riistaeläin, on sillä, jonka oikeutta on loukattu, oikeus saada valintansa mukaan joko riistaeläin tai sen arvo. Kyseinen oikeus on siitä riippumatta, onko metsästäminen muustakin syystä ollut lain vastaista. Riistaeläimen arvo määrätään maa- ja metsätalousministeriön riistaeläimille vahvistamien elävän riistaeläimen ohjeellisten arvojen perusteella. Ellei toisillakaan ole oikeutta metsästää kyseisellä alueella pyydytettyä eläintä, tuomitaan eläin tai sen arvo valtiolle menetetyksi. Laittoman pyyntivälineen löytävä valvontaa suorittava henkilö voi ottaa sen talteen tai tehdä pyyntikelvottomaksi. Talteenotot on viipymättä ilmoitettava poliisille. (Metsästyslaki 79 - 81)

Metsästyslain 82 §:n mukaan yksityisen henkilön oikeutta loukkaava metsästysrikkomus ei ole virallisen syytteen alainen rikos, eli syyttäjä ei voi nostaa syytettä ilman asianomistajan poliisille tekemää rikosilmoitusta.

1.1.2 Metsästyskoiran käyttö

Metsästysmatkailuyrityksessä voi yrittäjällä olla käytössään metsästyskoiria, joiden avulla metsästykseseen saadaan uusia ulottuvuuksia ja eri riistalajien metsästäminen erilaisia menetelmiä käyttäen mahdollistuu. Koirien pitämiseen ja käyttämiseen metsästystarkoituksessa liittyy kuitenkin monien eri metsästyslain pykälien hallitseminen. Seuraavat kappaleet kuvaavat yksinkertaistetusti metsästyslain ja asetuksen koiran pitämiseksi asettamia vaatimuksia. Koiran pitämiseen liittyy myös runsaasti muuta lainsäädäntöä, mutta tähän on tiivistetty varsinaiseen metsästystoimintaan liittyvät asiat.

Maaliskuun alusta elokuun yhdeksänteentoista päivään ulkona oleva koira on pidettävä kytkettynä tai siten, että se on välittömästi kytkettävissä. Tämä ei kuitenkaan koske paimentamis-, opas-, vartiointi-, tai viranomaistehtävässä olevaa koira tai näihin koulutuksessa olevaa koira. (Metsästyslaki 8:51)

Metsästyskoiria saadaan kuitenkin kouluttaa riistalla 52 §:n mukaan seuraavasti: hirven metsästykseseen koulutettavat elokuun 20 päivästä joulukuun loppuun ja muulle riistalle koulutettavat elokuun 20 päivästä helmikuun loppuun. Kouluttamisen yhteydessä ei saa vahingoittaa muutoin rauhoitettua eläintä.

Ilman maanomistajan tai metsästysoikeuden haltijan lupaa koira ei saa pitää irti toisen alueella. Maanomistajalla tai metsästysoikeuden haltijalla on oikeus poistaa alueelta siellä luvattomasti irti oleva koira tai ottaa se talteen. Jos koiran avulla metsästäessä ajo tai haukku poikkeaa vieraalle alueelle, alueen omistajan tai metsästysoikeuden haltijan on kuitenkin annettava koiran toiminnan jatkua häiriintymättä puolen tunnin ajan. Jollei koiran omistaja tämän ajan kuluessa hae koira pois, alueen omistajalla tai metsästysoikeuden haltijalla on oikeus keskeyttää ajo tai haukku sekä poistaa koira alueelta tai ottaa se talteen. (Metsästyslaki 8:53)

Jos koira on luvattoman irtipitämisen seurauksena otettu talteen, talteenotosta on viipymättä ilmoitettava mahdollisesti tiedossa olevalle koiran omistajalle tai poliisille. Koiran omistajan, joka haluaa saada talteen otetun koiransa takaisin, on lunastettava se kymmenen päivän kuluessa siitä, kun hänelle on ilmoitettu koiran talteenotosta. Jollei koira lunasteta sanotun määräajan kuluessa tai 15 päivän kuluessa siitä, kun talteenottaja on ilmoittanut talteenotosta poliisille, talteenottaja saa koiran omistukseensa. Entisellä omistajalla on kuitenkin oikeus lunastaa koira talteenottajalta takaisin niin kauan kuin koira on tämän hallussa maksamalla hänelle riistanhoitomaksun suuruinen lunastusmaksu ja korvaus koiran hoitamisesta. (Metsästyslaki 8:55)

Hirvieläinten metsästyksessä ei saa käyttää kytkemättömänä sellaista ajavaa koira, jonka säkäkorkeus on yli 28 senttimetriä. Metsäkauriin metsästyksessä ajavaa koira saa käyttää vain syyskuun viimeisestä lauantaista 31 päivään tammikuuta saakka, kunhan lajin keskimääräinen säkäkorkeus on alle 28 senttimetriä. (Metsästysasetus 12)

1.1.3 Metsästysaseet

Metsästysasetta ei saa ilman luvallista tarkoitusta tai metsästysoikeuden haltijan suostumusta kuljettaa muutoin kuin lataamattomana suojuksessa sellaisella alueella, jolla henkilöllä ei ole metsästysoikeutta tai metsästyslupaa. Tämä ei kuitenkaan koske metsästysalueeseen rajoittuvaa yleistä tietä. Metsästysaseen on ilma-aluksessa, maalla kulkevassa moottorikäyttöisessä ajoneuvossa sekä aluksessa ja veneessä moottorin käydessä oltava lataamaton ja sijoitettuna suojukseen tai suojattuun tilaan. Lisäksi metsästysaseen kuljettaminen moottorikäyttöisellä ajoneuvolla maastossa on kielletty, ellei se ole virantoimituksen kannalta tarpeellista. (Metsästyslaki 4:35)

Metsästysaseiden käyttötarkoitus eri eläinlajeille perustuu luodin jouleissa mitattavaan osumaenergiaan ja painoon. Riistaeläimen ampumiseen tarkoitettun rihlatun aseiden luodin osumaenergia piipun suulla on oltava vähintään 100 joulea ja mitä suurempi riistaeläin on kysymyksessä, sitä suurempi osumaenergiakin on oltava. Käsiaseiden käyttö metsästysaseina on kielletty, mutta luolassa, loukussa tai vastaavissa olosuhteissa olevan eläimen saa lopettaa tarkoitukseen sopivalla ampuma-aseella. (Metsästysasetus 19) Seuraava luodin painovaatimuksia ja iskutehon vähimmäismäärää kuvaava taulukko perustuu metsästysasetuksen 16 §:ään.

Riistalaji	Luodin paino	Joulemäärä sadan metrin etäisyydeltä mitattuna
Kettu, mäyrä, saukko, supikoira, naali, pesukarhu, rämemajava, metsäjänis, rusakko, metso, teeri, hanhi	2,5 grammaa tai enemmän, metsästyksessä voidaan käyttää kokovaippaista luotia	Vähintään 200 joulea
Metsäkauris, hylje, susi, ilves, ahma, majava, mufloni	3,2 grammaa tai enemmän	Vähintään 800 joulea
Valkohäntäpeura, saksanhirvi, metsäpeura, kuusipeura, japaninpeura, villisika	6 grammaa tai enemmän	Vähintään 2000 joulea
	8 grammaa tai enemmän	Vähintään 1700 joulea
Hirvi, karhu	9 grammaa tai enemmän	Vähintään 2700 joulea
	10 grammaa tai enemmän	Vähintään 2000 joulea

Riistaeläimiä saa metsästä 10 - 20 kaliiperin haulikoilla. Pienempää haulikkoa aina 36 kaliiperiseen asti saa käyttää vain villikanin, piisamin, oravan, karpän, riekon, kiirunan, pyyn, peltopyyn, lehtokurpan ja sepelkyyhkyn ampumiseen. Haulipatruunalla ei saa ampua hirveä, valkohäntäpeuraa, saksanhirveä, metsäpeuraa, kuusipeuraa, japaninpeuraa, karhua, villisikaa, hyljettä tai muflonia. Lisäksi täyteen käyttö karhun tai hirven ampumiseksi on kielletty. (Metsästysasetus 17 - 18)

Metsästysjousista säädetään metsästysasetuksen 20 §:ssä. Jousiasetta, jonka jännittämiseksi tarvitaan vähintään 180 newtonin voima, saa käyttää vain villikanin, metsäjäniksen, rusakon, oravan, euroopanmajavan, kanadanmajavan, piisamin, rämemajavan, tarhatun naalin, ketun, supikoiran, pesukarhun, mäyrän, karpän, hillerin, nädän, minkin ja metsäkauriin sekä riistaeläimiin kuuluvien lintujen samoin kuin

rauhottamattomien eläinten ampumiseen. Nuolen kärjen on oltava asianmukaisessa osumassa heti tappava. Jos jousiasetta käytetään euroopanmajavan, kanadanmajavan tai metsäkauriin ampumiseen, nuolella on käytettävä leikkaavaa kärkeä, jonka halkaisija on vähintään 22 millimetriä. Majavien ampumisessa nuoli on lisäksi kytkettävä siimalla jouseen majavan karkaamisen estämiseksi. Varsijousi ei ole metsästysase, joten se on tarkoitettu Suomessa vain urheiluammuntaan.

1.2 Suomalaiset asiakkaat

Metsästäjänä tai metsästyksen johtajana voivat toimia sellaiset henkilöt, jotka ovat suorittaneet metsästäjäntutkinnon sekä maksaneet kyseisen metsästysvuoden riistanhoitomaksun valtiolle. Metsästäjän tutkinnon suorittamisen tarkoituksena on osoittaa metsästystä ja riistanhoitoa sekä metsästystä koskevien säännösten tuntemusta. Tutkinto suoritetaan riistanhoitoyhdistyksen tai riistanhoitopiirin asettamalle tutkijalle. Maksun suorittaneelle henkilölle annetaan metsästyskortti, mikä on pidettävä metsästettäessä mukana ja esitettävä valvontaa suorittavan henkilön pyynnöstä. (Metsästyslaki 3:22)

Ellei maksettu lupa ole metsästettäessä mukana, voi luvan haltija näyttää tarkastajalle tai poliisille voimassa olevan lupansa viimeistään seitsemän päivän kuluttua tarkastuksesta. Kadonneen metsästyskortin jäljennös on saatavissa kyseisen alueen riistanhoitoyhdistykseltä. Metsästyskortti vanhenee ja tutkinto on suoritettava uudelleen, mikäli riistanhoitomaksua ei ole maksettu kuluvaan edeltävän viiden metsästysvuoden osalta kertaakaan. Koiran ohjaajalla tai hirvenmetsästyksessä ajomiehenä toimivalla henkilöllä ei tarvitse olla metsästyskorttia. (Laki riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta 1 - 2)

Metsästyskortin lisäksi metsästyslain 21 §:ssä säädetään ampumakokeen suorittamisesta. Tiettyjä riistaeläimiä metsästettäessä ampujalla on oltava voimassa oleva todistus suoritetusta ampumakokeesta. Tällaisia eläimiä ovat kuusipeura, saksanhirvi, japaninpeura, metsäkauris, hirvi, valkohäntäpeura, metsäpeura ja karhu.

Hirvieläimen ja karhun ampuminen vaatii metsästäjältä todistettavasti suoritettua ampumakoetta. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään, että karhulle, metsäkauriille ja sitä suuremmalle hirvieläimelle on suoritettava ampumakoe.

Karhukokeessa maalin osumapinta- ala on 17 senttimetriä ja hirvi- sekä kauriskokeessa 23 senttimetriä. Karhukokeen läpäisy antaa oikeuden metsästää myös metsäkauriita ja sitä suurempia hirvieläimiä. Suoritettu hirvikoe antaa oikeuden metsästää myös peuroja ja kauriita. Kokeessa käytettävien patruunoiden tulee täyttää sivuilla 17 olevassa taulukossa annetut vähimmäisvaatimukset. (Maa- ja metsätalousministeriön asetus ampumakokeesta 4,9)

Saman asetuksen 3 ja 8 pykälien mukaan riistanhoitopiirin tulee järjestää ampumakokeita ja ilmoittaa niistä vakiintuneella tavalla viimeistään viikkoa ennen ammuntoja. Näin metsästäjille tulee riittävästi aikaa valmistautua ammuntaan ja kaikki tietävät miten ammunnoista yleisesti ilmoitetaan. Ampumakokeita saa järjestää vain lääninhallituksen tai puolustusministeriön hyväksymillä ampumapaikoilla. Ampujalla tulee olla kokeessa käytettyyn aseeseen oma kantolupa tai voimassa oleva rinnakkaislupa, joten aiemmin hyväksytyt aseet lainaaminen ampumakokeeseen ei enää uuden asetuksen mukaan ole sallittua. Itse metsästystilanteessa voidaan asetta lainata, kunhan ampujalla on voimassa oleva lupa vähintään yhtä tehokkaalle ja samankaltaiselle aseelle.

Ampumakokeiden mahdollisimman tasainen ja runsas tarjonta on elinehto hirvenmetsästyksen painottuvalle metsästysmatkailuyritykselle, sillä ulkomaalaisten metsästäjien tulee suorittaa Suomessa ampumakoe ennen hirvenmetsästyksen aloittamista. Ainoana poikkeuksena katsotaan Pohjoismaissa suoritettu ampumakoe, sillä se käy sellaisenaan suomalaisesta ampumakokeen suorittamistodistuksesta, kunhan metsästäjä maksaa riistanhoitoyhdistykselle ampumakokeen suoritusmaksun (Lehtola 10.11.2010, sähköpostiviesti).

1.3 Ulkomaalaiset asiakkaat

Ulkomaalaiset asiakkaat ovat merkki onnistuneesta ja monipuolisesta markkinoinnista. Suomen valtiorajojen ulkopuolelta tulevilla metsästäjillä on selvitettävä ennen matkaa monien eri normien sisältö, mikä voi olla heikon kielitaidon omaavalle potentiaaliselle asiakkaalle juuri se matkan kannalta ratkaisevin kysymys. Olennaisia lainsäädännössä määriteltyjä asioita ulkomaalaisen metsästäjän kannalta ovat metsästäjäntutkimuksen kansainvälisyys, alueellisen metsästyslupan hankkiminen, metsästysvälineiden, kuten

esimerkiksi aseiden ja patruunoiden kuljettaminen sekä metsästysmuistojen maasta vieminen.

Ulkomaalainen henkilö voi saada Suomeen väliaikaisen ulkomaalaisen metsästyskortin, mikäli hän kykenee osoittamaan suorittaneensa metsästäjäntutkinnon omassa kotimaassaan. Ulkomaalaisen metsästyskortti tilataan riistanhoitoyhdistykseltä ja samalla sinne on annettava jäljennös ulkomaalaisen omasta metsästyskortista. Ellei metsästysoikeutta voida todistaa, on ulkomaalaisen henkilön suoritettava Suomessa riistanhoitopiirin valtuuttaman tarkastajan valvoma maksullinen metsästäjäntutkinto. Ulkomaalaisen metsästäjän on lisäksi osoitettava metsästävänsä suomalaisen metsästäjän mukana, mikäli hän hakee metsästyslupaa valtion meri- ja sisävesialueille, luodoille tai saaristoon. Ulkomailla asuva Suomen kansalainen ei voi hakea ulkomaalaisen metsästyskorttia, joten hänen on joka tapauksessa suoritettava suomalainen metsästäjäntutkinto. Metsästyskortti luovutetaan metsästysvuodeksi kerrallaan, eli se on voimassa elokuun alusta seuraavan kalenterivuoden heinäkuun loppuun saakka. (Metsästäjien keskusjärjestö. Metsästyskortti. Hakupäivä 20.9.2010)

1.3.1 Aseiden kuljettaminen valtiorajojen ylitse

Lentoyhtiöillä on sääntöjä aseiden kuljettamisesta kansainvälisillä ja valtion sisäisillä lennoilla. Metsästysmatkailuyrittäjän tulee asiakkaan tiedonhakutaakan keventämiseksi tietää, mistä löytyy tietoa aseiden pakkaamisesta, ilmoittamisesta ja patruunoiden kuljettamisesta ilmateitse valtiorajojen yli. Nämä perustiedot löytyvät jokaisen lentoyhtiön verkkosivuilta matkatavaraohjeista. Tämän alaluvun kappaleet sisältävät pelkästään esimerkkinäni käyttämän lentoyhtiö Finnairin sääntöjä aseiden ja ampumatarvikkeiden kuljettamisesta lennoilla. Lentoyhtiöiden asettamat säännöt koskevat vain kyseisen yhtiön lentoja, joten valtiosta toiseen siirryttäessä tulee ottaa huomioon myös kohdevaltion lainsäädännön asettamat velvoitteet (Finnair. Vaaralliset aineet. Hakupäivä 1.10.2009).

Finnairin lennoilla metsästysaseet kuljetetaan ruumassa lähtöselvitettynä matkatavarana. Aseen tulee olla lataamaton ja asianmukaisesti pakattu siten, ettei vaaraa sen rikkoutumisesta ole. Kuljetettavat aseet tulee aina mainita lentoa varattaessa. Aseen lisäksi matkustaja saa kuljettaa enintään 5 kiloa patruunoita, jotka tulee pakata

turvallisesti erilleen aseesta, mutta jotka voidaan kuljettaa samassa kuljetuslaukussa aseiden kanssa. Ammusten tulee kuulua räjähdysvaaraltaan luokkaan 1.4S, ja ne tulee pakata lujatekoisiin ja turvallisiin laatikoihin matkustamisen ajaksi.

Matkustajan vastuulla on ottaa selvää mahdollisista valtiokohtaisista rajoituksista, ja hankkia määränpäähän vaadittavat lupa- asiakirjat. Aseen kuljetuksesta peritään käsittelymaksu, mikä on esimerkiksi Finnairilla 25 euroa riippumatta aseiden koosta tai painosta.

Poikkeuksia edellä mainituista säännöistä löytyy esimerkiksi Manchesterin lennoilta, sillä kyseisillä lennoilla saa kuljettaa vain tavallisia metsästys- ja urheilukivääreitä sekä metsästys- ja savikiekkoammuntaan tarkoitettuja haulikoita. Haulikkoon tarkoitettujen patruunoiden suurin sallittu määrä on 2 haulipatruunaa. Matkustajan tulee lisäksi pystyä osoittamaan viranomaisille metsästysmatkakohteensa, eli hänellä tulee olla esimerkiksi maanomistajan kutsu sekä metsästyskortti. Nämä seikat tulee huomioida esimerkiksi silloin, kun asiakas tulee Manchesterin kautta ja vaihtaa siellä lentokenttää. Vastaavia sääntöjä löytyy muualtakin, joten valtiokohtainen lupien tarkastelu on aiheellista ennen matkapaketin suunnittelua.

1.3.2 Metsästysmuistojen maasta vieminen

Suomessa metsästetyn kanadanhanhen, metsähanhen, heinätavien, allin, telkän, tukkakoskelon, isokoskelon, pyyn, teeren ja metson samoin kuin niiden tunnistettavien osien tai niistä valmistettujen tuotteiden kauppa on kielletty. (Metsästysasetus 31)

Euroopan yhteisön ulkopuolelta tuotavat tai Euroopan yhteisön ulkopuolelle vietävät eläimet ja niiden osat on kuljetettava maasta hyväksytyjen rajanylityspaikkojen kautta ja niiden maastavientiin voi joutua hankkimaan tulliviranomaisilta luvan. Rauhoitetun eläin- tai kasvilajin yksilön, sen osan tai johdannaisen maahantuonti, maastavienti, myyminen ja vaihtaminen sekä tarjoaminen myytäväksi tai vaihdettavaksi ilman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lupaa on kielletty. (Luonnonsuojelulaki 6:45) Luonnonsuojelulain 48 §:n mukaan luonnonsuojelurikkomuksesta tuomitaan sakkoa, mutta vankeustuomio on mahdollinen teon ollessa luonnonsuojelurikoksena rangaistava. Luonnonsuojelurikoksesta rangaistaessa sovelletaan rikoslakia.

Raakojen sorkka- ja kavioläimien nahkojen ja vuotien, luiden, sarvien, sorkkien ja kavioiden EU:n sisämarkkinakaupassa ja muussa tuonnissa on noudatettava 3. luvun pykälää 15, 17 Maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston päätöksestä eräiden eläinten ja tavaroiden eläintautivaatimuksista Euroopan yhteisön sisämarkkinoilla. Näiden pykälien mukaan tuotteiden on oltava peräisin yhteisön alueelta, jolla ei ole määrätty rajoituksia suu- ja sorkkataudin, sikaruton, afrikkalaisen sikaruton, SVD- taudin tai Teschenin taudin vuoksi. Rajoitukset koskevat tässä yhteydessä vain niitä eläinlajeja, jotka ovat asianomaiselle taudille herkkiä. Tämän lisäksi tuotteiden on oltava peräisin eläimistä, joiden liha on hyväksytty yhteisön sisäiseen kauppaan. Tuotteiden mukana on myös oltava kaupallinen asiakirja, josta ilmenee tuote ja eläinlääkintäviranomaisten lähettävälle laitokselle antama hyväksymis- tai rekisteröintinumero.

Kavio- ja sorkkaeläimistä sekä linnuista peräisin olevien metsästystrofeiden EU:n sisämarkkinakaupassa ja muussa tuonnissa on noudatettava edellisessä kappaleessa esitetyn lain 22 §:n mukaisia määräyksiä. Kyseisen säännöksen mukaan tuotteiden mukana on oltava kaupallinen asiakirja, josta on käytävä ilmi itse tuote sekä eläinlääkintäviranomaisen lähettävälle laitokselle antama hyväksymis- tai rekisteröintinumero. Näitä vaatimuksia ei sovelleta metsästystrofeisiin, jotka on muokattu tai täytetty tai käsitelty muulla sellaisella tavalla, joka varmistaa niiden säilymisen huoneenlämmössä. Lisäksi tuotteiden on oltava peräisin yhteisön alueelta, jolle ei ole määrätty rajoituksia minkään vakavan tarttuvan eläintaudin vuoksi. Tuontirajoitukset tässä yhteydessä koskevat vain niitä eläinlajeja, jotka ovat asianomaiselle taudille herkkiä.

1.4 Palvelupakettien tarjoaminen asiakkaille

Metsästysmatkailuun suuntautuneen elinkeinonharjoittajan tulee miettiä tarjoamiensa palvelujen laajuutta, sillä oheispalvelut ovat tervetullut lisä elinkeinotoiminnan liikevaihtoon. Palvelujen yhdistäminen tuo mukanaan valmismatkalainsäädännön noudattamisveloitteen, kun palveluja tarjotaan valmismatkalain 1-2 §:ien mukaisesti vastiketta vastaan ja matka kestää yli 24 tuntia tai sisältää yön yli majoituksen. Tämän lisäksi palvelupaketin hintaan tulee sisältyä kaksi tai useampia erillisiksi katsottavia palveluja. 3 §:n mukaan matkanjärjestäjäksi katsotaan sellainen elinkeinonharjoittaja,

joka suunnittelee ja toteuttaa valmismatkoja itse, tai yhdessä toisten elinkeinonharjoittajien kanssa. Valmismatkalainsäädäntö koskee kaikkia edellä mainitut kriteerit täyttäviä matkanjärjestäjiä. Valmismatkalain vastaiset sopimukset ovat 4 §:n mukaan mitättömiä, mikäli ne on tehty lainsäädännöstä poikkeavaksi ja asiakkaan kannalta vahingollisiksi. (Valmismatkalaki 1:1-4)

Matkan markkinoinnissa käytettävästä esitteestä säädetään 6 §:ssä. Esitteestä on käytävä ilmi esitteen voimassaoloaika, matkanjärjestäjän nimi ja yhteystiedot sekä seuraavat matkaa koskevat tiedot, jotka on toimitettava asiakkaalle kirjallisesti tai pysyvällä tavalla sähköisesti:

- Matkan hinta, hintaan sisältyvät palvelut, erikseen perittävät maksut ja maksuehdot, matkan kohde, kiertomatkan kohteet, matkareitti, matkan kesto ja oleskelut eri paikkakunnilla
- Lähdön ja paluun ajat ja paikat, kulkuväline, kuljetusmuoto, matkustusluokka ja alustavat aikataulut, Mahdollinen matkavakuutuksen tarve, mahdollinen matkustajien vähimmäismäärä, sekä matkanvälittäjän asettama vakuus
- Majoituksen muoto, sijainti, mukavuustasoa kuvaava selvitys ja muu varustetaso, tarvittavat matkustusasiakirjat ja matkaa koskevat terveystarkastukset
- Tieto matkanjärjestäjän asettamasta valmismatkaliikkeistä annetun lain mukaisesta vakuudesta maksukyvyttömyyden varalle, minkä valtion lain mukaan vakuus on asetettu ja kattaako se tarjotun matkan

Lisäksi matkanjärjestäjän on hyvissä ajoin ilmoitettava asiakkaalle lopulliset tiedot matkustusyhteyksistä sekä toiminnasta mahdollisen matkan aikana tapahtuvan sairaustapauksen seurauksena. Myös yhteydenottokanava matkanjärjestäjään tulee ilmoittaa hyvissä ajoin ennen matkaa, kuten myös alaikäisen ja vanhempien välinen yhteyskanava matkan aikana. Kaikki turvallisuuteen ja mahdolliseen vakuutustarpeeseen liittyvät tiedot on tuotava esille hyvissä ajoin ennen matkaa. (Valmismatkalaki 2:8)

Asiakas sitoutuu valmismatkalain 9 §:n mukaan vasta siinä vaiheessa, kun hän on maksanut hinnan tai siitä ennakkona vaaditun osan. Myös muu yhteisesti sovittu tapa on sitova. 10 §:n tuoman oikeuden mukaan asiakas voi siirtää matkaan liittyvät oikeutensa toiselle oikeudet täyttävälle henkilölle viimeistään 48 tuntia ennen matkan alkamista. Matkanjärjestäjä voi kuitenkin periä kohtuullisen korvauksen perumisesta tai siirtämisestä aiheutuneista kustannuksista.

Matkanjärjestäjän oikeutta matkan peruuttamiseen käsitellään valmismatkalain pykälissä 11 - 13. Oikeus matkan peruuttamiseen syntyy silloin, kun osanottajia on liian vähän, ja se on mainittu esitteessä peruuntumisen aiheuttavaksi syyksi. Matkanjärjestäjä on tällöin velvollinen palauttamaan jo maksettu rahasumma tai tarjoamaan korvaavaa matkavaihtoehtoa. Syy matkan peruuntumiseen voi olla myös matkanjärjestäjälle tuleva ylivoimainen este, kuten esimerkiksi alueella oleva sotatila tai luonnonmullistus. Matkaan liittyvää hintaa ei 14 §:n mukaan saa korottaa sovitusta, ellei sopimuksessa erikseen sovita julkisten maksujen aiheuttamista muutoksista, valuuttakurssimuutoksista tai odottamattomista kuljetuskustannusten muutoksesta. Matkustajalla on 15 §:n mukaan oikeus sopimuksen peruuttaa, mikäli hän uskoo kohdealueen ympäristömuutoksen olevan vaaraksi hänen terveydelleen, matkanjärjestäjä korottaa perusteettomasti matkan hintaa tai matkustajalla on jokin muu vakavan tapahtuman aiheuttama syy jäädä matkalta pois. Vain matkustajasta johtuvasta syystä peruutetun sopimuksen osalta matkanjärjestäjä voi periä kohtuullisen korvauksen peruuttamisen toimenpiteistä.

Matkanjärjestäjällä on 16 §:n tuoma velvollisuus avustaa matkustajaa matkan aikana tapahtuvan sairauden, onnettomuuden, rikoksen tai muun vahingon takia. Lisäksi matkanjärjestäjän on kriisitilanteissa pyrittävä suojelemaan matkustajia. Jos matkanjärjestäjä on toiminut valmismatkalain mukaan markkinoinnissa tai matkailutoiminnassaan virheellisesti, voi asiakas 20 - 22 pykälien perusteella vaatia matkanjärjestäjältä hinnanalennusta, sopimuksen purkua tai korvaavaa matkaa. Virheestä aiheutuneesta vahingosta matkustaja voi 23 §:n perusteella hakea vahingonkorvausta matkanjärjestäjältä.

2 ALUEELLINEN METSÄSTYSOIKEUS

Alueellisella metsästysoikeudella tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä metsästäjän oikeutta metsästää erilaisissa omistussuhteissa olevilla alueilla. Metsästysmatkailuyrittäjälle on tärkeää tehdä laadukkaita metsästysoikeuden vuokrasopimuksia maanomistajien ja metsästysseurojen kanssa. Lainsäädännön ja yrittäjien kokemusten perusteella selvitän tässä opinnäytetyössä tarpeelliset asiat metsästysoikeuden vuokrasopimuksissa. Valtion alueilla tapahtuva metsästäminen toteutetaan metsästysmatkailuyrityksessä siten, että lupia myöntävän viranomaisen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja ajankäyttöä pyritään tehostamaan. Mahdollisimman nopea ja yksinkertainen metsästysoikeuden hankkiminen valtion alueille on asiakaslähtöistä ajattelua yrittäjälle, joten tässä luvussa käydään läpi alueelliseen metsästysoikeuteen liittyvää lainsäädäntöä. Luvusta 7 löytyvät lakitekstien ja yrittäjien haastattelujen perusteella muodostetut esimerkkiratkaisut metsästysoikeuden vuokrasopimusten suhteen.

Teoriatieto tässä luvussa on peräisin seuraavista voimassaolevista laeista sekä Helsingin yliopiston Ruralia - instituutin tutkimuksesta;

- Metsästyslaki 28.6.1993/615
- Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096
- Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki 21.1.2000/45
- Keskinarkaus, S. Matilainen, A. & Kurki, S. 2009. Metsästysmatkailun kestävyys valtion mailla. Helsingin yliopisto: Ruralia-instituutti

2.1 Metsästys valtion omistamalla alueella

Helsingin yliopiston tekemän tutkimuksen esipuheessa kerrotaan, että valtion maita metsästämiseen käyttää Suomessa noin 100 000 metsästäjää. Heistä vajaa puolet on kunnassa vakituisesti asuvia metsästäjiä ja loput muualta Suomesta tai ulkomailta metsästäämään tulleita henkilöitä. Kyseisessä tutkimuksessa tuodaan hyvin esille se

seikka, että paikallisilla metsästäjillä on etuoikeus metsästä omassa kunnassaan valtion alueilla, kun taas muualta tuleville metsästäjille myydään lupia riistalaskentojen mukaan katsottuun kestävään käyttöön perustuen (Keskinarkaus ym. 2009, 3). Seuraavat kappaleet sisältävät lainsäädännön asettamia rajoituksia valtion alueilla tapahtuvalle metsästämiselle.

Suomessa pysyvästi asuvilla metsästäjillä on oikeus metsästä valtion merialueilla, sekä valtion merialueilla sijaitsevilla saarilla ja luodoilla. Jos tällaisen alueen hallinta on luovutettu toiselle osapuolelle, ei ulkopuolisella ole enää metsästysoikeutta kyseisellä alueella. Valtion omistamalla muulla yleisellä vesialueella ja sellaisen saaristossa metsästysoikeus kuuluu kyseisen kunnan alueella asuville metsästäjille. Metsästysoikeus on myös sen kunnan asukkailla, mihin vesistö rajoittuu tai kuuluu vain osaksi. (Metsästyslaki 2:6 - 7)

Metsästyslain 8 §:n mukaan sellainen metsästäjä, jonka kotipaikka on Lapin lääniin kuuluvassa kunnassa tai Kajaanin, Hyrynsalmen, Kuhmon, Kuusamon, Paltamon, Pudasjärven, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon, Suomussalmen, Taivalkosken, Vaalan, tai Vuolijoen kunnassa, on oikeus kotikunnassaan metsästä myös valtion omistamilla maa-alueilla ilman erikseen ostettua lupaa.

Valtion alueista metsästysvuokrasopimus voidaan tehdä sellaisen rekisteröidyn metsästysyhdistyksen kanssa, jonka perustellusti voidaan katsoa kykenevän huolehtimaan sopimuksen tuomista velvoitteista ja metsästyksen tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä. Vuokraamisessa etusijalle on asetettava sellainen yhdistys, jonka jäsenistöllä ei muutoin olisi kohtuullista metsästysmahdollisuutta. (Metsästyslaki 6:45.1)

Metsästyslupan määrämuotoisuutta kuvaa hyvin metsästyslain 46. pykälä. Valtion aluetta koskeva metsästyslupa annetaan kirjallisena, ja siinä on yksilöitävä metsästysaika ja metsästettävät riistaeläimet. Lupaehdoissa voidaan määrätä luvan saaja määräajassa ilmoittamaan luvan myöntäjälle saamansa saaliin määrä. Mikäli jollakin alueella on tarpeen rajoittaa lupien määrää, lupia myönnettäessä on asetettava etusijalle sellaiset metsästäjät, joilla ei muutoin olisi kohtuullista metsästysmahdollisuutta. Valtion alueille myönnetyt metsästysluvut ovat maksullisia, ja niistä saatavilla tuloilla rahoitetaan riistanhoidosta aiheutuvia kustannuksia.

Helsingin yliopiston tutkimuksen (2009, 8-9) mukaan pienriistan metsästyslupien hankinnassa valtion alueille noudatetaan kahta pääperiaatetta. Asiakkaat ostavat luvan Villi Pohjolalta tai yrittäjä ostaa asiakkaalle luvan Villi Pohjolalta. Luvista kilpailevat kolme eri metsästäjäryhmää; etusijalla olevat paikalliset metsästäjät, lupametsästäjät sekä metsästysmatkailuyrittäjät. Paikalliset metsästäjät suhtautuvat tutkimuksen mukaan lupametsästäjiin neutraalisti silloin, kun lupametsästys ei vaikuta heidän omaan metsästysmahdollisuuteensa. Lupametsästäjät ovat olleet tyytyväisiä yrittäjien tarjoamiin kokonaismatkapaketteihin, joihin sisältyvät myös metsästyslupien hankinta asiakkaan puolesta. Yrityksiltä on vuonna 2005 otettu pois oikeus myydä metsästyslupakiintiöitä valtion alueille. Yrittäjät ovat katsoneet tämän pienentäneen merkittävästi heidän liikevaihtoaan ja vaikeuttaneen toimintaa asiakkaiden kanssa. Villi Pohjola on noussut suureksi vaikuttajaksi lupajärjestelyissä, mikä on osaltaan monimutkaistanut yrittäjän ja asiakkaan vuorovaikutusta.

Kansallispuistoissa ja luonnonpuistoissa voidaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta ja alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvalla pyydystää tai tappaa eläimiä vain tutkimustoiminnassa tai opetusta varten, mutta muualla ammuttu ja suojelualueelle kaatunut riistaeläin voidaan kuitenkin ottaa haltuun. (Luonnonsuojelulaki 3:15)

Luontaiselinkeinonharjoittajalla, joka omistaa luontaiselinkeinotilan, on oikeus Metsähallituksen lupapäätöksellä ja painavasta syystä perustaa tukikohta metsästäystä varten valtion metsäalueelle porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain toimialueella. (Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki 10:62) Luontaiselinkeinojen osalta kyseisen lain säännöksiä sovelletaan 2 §:n mukaan Enontekiön, Inarin, Utsjoen ja Savukosken kunnissa sekä Muonion, Kittilän, Sodankylän ja Sallan kuntien niissä osissa, jotka ovat Kajangin, Tepaston, Pomovaaran, Peurasuvannon, Savukosken, Seitajärven, Ruotsukaisen, Pulkkaviidan ja Ylirovanvaaran muodostaman rajaviivan pohjoispuolella. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa lausunnon tukikohdan tarpeellisuudesta.

2.2 Metsästys yksityisten henkilöiden omistamilla alueilla

Metsästyslaki asettaa rajoituksia metsästykseseen yksityisten henkilöiden omistamilla maa-alueilla, mutta toisaalta se tuo metsästäjille myös eräitä oikeuksia. Asumattomilla meren ulkosaarilla saa se, jolla on oikeus metsästä vesialueella, harjoittaa vesilintujen pyyntiä maalta myös toiselle kuuluvalla alueella. Asuttua rakennusta koskee sellainen sääntö, että eläintä ei saa ampua 150:tä metriä lähempänä rakennusta, ellei omistaja ole antanut siihen lupaa. Riistaeläintä ei myöskään saa etsiä piha-alueelta ilman omistajan lupaa, eikä metsästäminen pelloilta ennen sadonkorjuuta ole sallittua. Tien käyttäminen metsästystilanteessa on tarkkaan säädely laissa. Riistaeläintä ei saa ampua rautatien tai yleisen tien yli, eikä riistaeläimen tai ampujan ollessa tällaisella tiellä. Metsäkanalintuja ei saa ampua myöskään sen tai metsästäjän ollessa yksityisellä tiellä. (Metsästyslaki 3:23 - 24)

Riistaeläinten tarpeeton häiritseminen on kielletty metsästyslain pykälissä 36, 38 ja 39, eli niitä ei saa häiritä sellaisella alueella, missä metsästäjällä ei ole kyseisen riistaeläimen metsästämiseen metsästysoikeutta tai lupaa. Lisäksi maanomistaja voi hakea omistamalleen alueelle riistansuoja-alueita, minkä perusteella alueella voidaan rajoittaa ihmisten liikkumista esimerkiksi lisääntymisaikana. Riistansuoja-alueen tarpeellisuudesta päättää maa- ja metsätalousministeriö, kuultuaan ensin ympäristöministeriön mielipiteen asiasta.

Alueen omistajalla on oikeus pyydystää tai tappaa alueellaan oleva rauhoittamaton eläin. Tämä oikeus hänellä on silloinkin, kun metsästysoikeus alueella on metsästysvuokrasopimuksella luovutettu toiselle osapuolelle. Oikeus pyydystää tai tappaa rauhoittamaton eläin on myös rakennuksen omistajalla tai haltijalla, jos rauhoittamaton eläin tavataan rakennuksessa tai sen pihapiirissä. Sama oikeus on myös metsästysvuokraoikeuden haltijalla ja metsästysluvan saaneella, jollei sopimuksesta tai luvan ehdoista muuta johdu. Rauhoittamattoman eläimen pyydystämisen ja tappamisen on tapahduttava siten, että siitä ei aiheudu vaaraa ihmisille, kotieläimille, riistaeläimille rauhoitetuille eläimille tai toisen omaisuudelle. Ilman maa- ja metsätalousministeriön lupaa rauhoittamattomien eläinten pyydystämisessä ja tappamisessa ei saa käyttää muutoin kiellettyjä pyyntivälineitä ja menetelmiä. (Metsästyslaki 7:48 - 49)

Kuolleena löydetty tai pyyntivälineeseen tarttunut ja toisen alueelle kulkeutunut riistaeläin kuuluu alueen metsästysoikeuden haltijalle siinä tapauksessa, että myös hänellä on oikeus pyydystää kyseinen eläin omalla alueellaan. Sama sääntö koskee myös pyyntiluvan nojalla tapahtuneen metsästyksen seurauksena riistaeläimen päättymistä toisen alueelle. Ellei metsästysoikeuden haltija halua ottaa saalista itselleen, sen saa pitää alkuperäinen metsästäjä tai seuraavissa portaissa maanomistaja ja löytäjä. Sen, joka ottaa saaliin itselleen, katsotaan saaneen pyyntilupansa mukaisen saaliin, ja näin ollen hänen pyyntilupansa katsotaan täyttyneen. Valtiolle kuuluvan ja kuolleena löydetyn riistaeläimen saa löytäjä ottaa haltuunsa poliisille tai riistaeläinten tutkimusta suorittavalle tutkimuslaitokselle toimittamista varten. Kuolleena löydetystä tai pyyntivälineeseen tarttuneesta eläimestä on ilmoitettava metsästysoikeuden haltijalle suullisesti, puhelimitse tai muulla tavoin viimeistään seuraavana päivänä haltuunotosta. Sairas, vahingoittunut tai muuten avuttomassa tilassa oleva eläin saadaan lopettaa ilman lupaa, mikäli se on järkevää eläimen kärsimyksen kannalta. Tällaisesta tapahtumasta on kuitenkin aina ilmoitettava maanomistajalle, metsästysoikeuden haltijalle tai poliisille. Metsään haavoittuneena jääneestä villisiasta, sudesta, karhusta, ahmasta tai ilveksestä on ilmoitettava viipymättä lähimmälle poliisille yleisen turvallisuuden säilyttämiseksi. (Metsästyslaki 11:83 - 84, 86)

Metsästysasetuksen pykälissä 39 ja 40 säädetään, että hirvieläinten jättösarvet, sekä kuolleena löytyneen rauhoittamattoman eläimen saa pitää löytäjä. Kuolleen riistaeläimen saa pitää löytäjä, ellei maanomistaja tai kyseisen eläimen pyyntiluvan haltija ota saalista itselleen.

2.3 Metsästysoikeuden vuokraaminen

Metsästyslain toisessa luvussa säädetään metsästysoikeudesta ja metsästysoikeuden vuokraamisesta toiselle osapuolelle. Lähtökohtaisesti metsästysoikeus on metsästäjäntutkimuksen suorittaneella maanomistajalla, mutta hän voi luovuttaa metsästysoikeuden vastikkeetta tai maksua vastaan vuokrata sen toiselle osapuolelle. Pelkkä maanvuokrasopimus ei tuo vuokralaiselle oikeutta metsästykseseen, ellei siitä erikseen mainita vuokrasopimuksessa. Vuokrasopimus on tehtävä kirjallisena toisen osapuolen sitä vaatiessa ja vuokraoikeuden siirtäminen kolmannelle osapuolelle on kiellettyä ilman vuokranantajan lupaa. (Metsästyslaki 2:11 - 12)

Metsästysvuokrasopimukset tehdään määräajaksi tai toistaiseksi voimassa oleviksi. Toistaiseksi voimassa oleva vuokrasopimus voidaan irtisanoa milloin tahansa ja se päättyy irtisanomisen johdosta irtisanomisajan päättyessä. Jos irtisanomisajasta ei ole muuta sovittu ja vuokrasopimus irtisanoaan viimeistään kuusi kuukautta ennen metsästysvuoden loppua, vuokrasuhde päättyy saman metsästysvuoden viimeisenä päivänä. Metsästysvuosi alkaa ensimmäisenä päivänä elokuuta ja päättyy seuraavana kalenterivuotena viimeisenä päivänä heinäkuuta. Vuokranantajalla ja vuokralaisella on myös oikeus purkaa vuokrasopimus heti päättyväksi. Vuokranantajalla tämä oikeus on, mikäli vuokralainen ei suorita sovittua vastiketta, rikkoo muutoin sopimusehtoja tai käyttää metsästysoikeuttaan väärin, eikä rikkomus ole vähäinen. Vuokralaisella tämä oikeus on, jos vuokranantaja rikkoo sopimusehtoja merkittävästi, tai jos vuokrattu alue käy olosuhteisiin nähden metsästyskelvottomaksi. (Metsästyslaki 2:13) Metsästysoikeuden vuokrasopimukselle ei ole muita vaatimuksia, kuin metsästyslain edellä mainitut ehdot ja velvoitteet.

Metsästysoikeuden vuokra-aikana eteen voi tulla myös sellainen tilanne, että maanomistaja luovuttaa omistamansa alueen toiselle henkilölle. Tällaisessa tilanteessa vuokrasopimus jatkuu normaalisti uuden maanomistajan ja vuokralaisen välillä, ja uudella maanomistajalla on oikeus irtisanoa sopimus toistaiseksi voimassa olevan vuokrasopimuksen mukaan. Ellei uusi omistaja käytä irtisanomisoikeuttaan kolmen kuukauden sisällä vuokrasopimuksesta tiedon saatuaan, jää sopimus voimaan sellaisenaan. Uudella omistajalla ei kuitenkaan ole oikeutta irtisanoa sopimusta, jos sen pysyvyydestä on säädetty luovutuskirjassa ja uusi omistaja on luovutuskirjan sellaisenaan hyväksynyt. Metsästysoikeudellisten riitatilanteiden ratkaisua haetaan tuomioistuimelta. Tuomioistuin antaa väliaikaisen ratkaisun, jota tulee noudattaa lopullisen ratkaisun syntyymiseen saakka. (Metsästyslaki 2:14, 16) Saman lain 93 §:n mukaan ennen vuotta 1993 voimaan tullutta metsästyslakia tehdyt vuokrasopimukset ovat voimassa sellaisina kuin ne on tehty, kuten myös metsästyslailla kumottujen säädösten perusteella ennen vuotta 1993 myönnetyt metsästysluvat, mikäli ne on tehty toistaiseksi voimassa oleviksi.

Sellainen henkilö, jolla on maan omistuksen tai vuokrasopimuksen tuoma metsästysoikeus, voi metsästyslain 17 ja 18 pykälien nojalla antaa kolmannelle osapuolelle metsästysluvan, ellei sitä ole sopimuksessa erikseen kielletty. Vastikkeetta

annettu metsästyslupa voidaan peruuttaa heti päättyväksi, ellei se ole annettu toistaiseksi voimassa olevana. Toistaiseksi annetun luvan peruuttamisessa on noudatettava metsästysoikeuden vuokrasopimuksen irtisanomisaikoja. Tässäkin tapauksessa vastoin luvan ehtoja toimivan metsästäjän lupa voidaan peruuttaa heti päättyväksi. Jos metsästysoikeuden haltija vaihtuu kesken lupakauden, aiemman haltijan myöntämät luvat lakkaavat automaattisesti.

3 RIISTAAN LIITTYVÄÄ LAINSÄÄDÄNTÖÄ

Rauhoitusajat vaikuttavat metsästysmatkailuyrittäjän toimintaan luomalla sesonkiaikoja eri riistalajien metsästykselle. Tutkittavina asioina tässä luvussa ovat eri lajien metsästyksen liittyvien sesonkikausien selvittäminen sekä niiden tehokas hyödyntäminen. Sesonkikauden mahdollisuuksien tarkastelu löytyy luvusta 6.

Metsästyslupaprosessi ja siihen liittyvä viranomaisverkosto on tällä hetkellä muutospaineen alla. Korkeimpia päättäviä elimiä ollaan sulauttamassa yhteen ja samalla hallintoon liittyvää lainsäädäntöä ollaan muuttamassa tarvittavilta osin. Tässä luvussa käydään läpi rauhoitusaikoihin, lupajärjestelyihin ja viranomaisjärjestelmään liittyvää lainsäädäntöä sekä viranomaisten toimialueita muuttavaa hallituksen esitystä. Lisäksi lähteenä on käytetty asiantuntijaraporttia Metsäntutkimuslaitokselta. Tarkat lähdetiedot ovat seuraavassa luettelossa.

- Hallituksen esitys Eduskunnalle riistahallintolaiksi sekä laiksi metsästyslain muuttamisesta, riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain muuttamisesta ja maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta. HE 237/2010 vp.
- Metsästysasetus 12.7.1993/666
- Laki riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta 28.6.1993/616
- Petäjistö, L. Aarnio, J. Selby, A. & Härkönen, S. 2009. Onko hirvenpyyntilupien nykyinen anomis- ja myöntämisprosessi selkeä ja tarkoituksenmukainen riistanhoitoyhdistysten hallitusten näkökulmasta. Vantaa: Metsäntutkimuslaitos
- Malinen, J, Väänänen. V-M. Suomalainen metsästys. 2006. Metsä kustannus

3.1 Rauhoitusajat

Riistaeläimillä ja riistalinnuilla on omat rauhoitusaikansa, joilla ehkäistään lajien liikametsästystä sekä riistakantojen romahtamista. Rauhoitusajat ovat ajoitettu

lisääntymiskaudelle siten, että syntynyt jälkikasvu on käyttökelpoista riistaa metsästyksen alkaessa. Riistalle metsästysasetuksen 25 §:ssä säädetty lähtökohtaiset rauhoitusajat ovat luetteloituna seuraavaan taulukkoon:

Villikani	1.4 - 31.8
Metsäjänis ja rusakko	1.3 - 31.8
Orava	1.2 - 30.11
Euroopanmajava ja kanadanmajava	1.5 - 19.8
Piisami	20.5 - 30.9
Susi poronhoitoalueella	1.4 - 31.10
Kärppä ja näätä	1.4 - 31.10
Itämeren norppa	16.10 - 15.4 ja 1.6 - 31.8
Halli	1.1 - 15.4
Villisika	1.3 - 31.5
Hirvi	1.1- Syyskuun viimeistä lauantaita edeltävä päivä
Kuusipeura, saksanhirvi, japaninpeura	1.2- Syyskuun viimeistä lauantaita edeltävä päivä
Metsäpeura ja valkohäntäpeura	1.2- Syyskuun viimeistä lauantaita edeltävä päivä
Metsäkaurisuros	16.6 - 31.8
Metsäkaurisnaaras ja saman vuoden vasa	1.2 - 31.8
Mufloni	1.12 - 31.8
Kanadanhanhi, merihanhi, metsähanhi, heinäSORSA, tavi, haapana, jouhisorsa, heinätavi, lapasorsa, punasotka, tukkasotka, telkkä, nokikana, lehtokurppa sekä naarashaahka ja sen saman vuoden poikanen	1.1 - 20.8 klo 12:00
Uroshaahka	1.1 - 31.5
Alli, tukkakoskelo ja isokoskelo	1.1 - 31.8
riekko Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Pohjanmaan, Ruotsinkielisen Pohjanmaan, Keski-Suomen, Oulun, Kainuun ja Lapin riistanhoitopiirien alueella Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntia lukuunottamatta	1.11 - 9.9
Riekkö Enontekiön, Inarin ja Utsjoella	1.4 - 9.9 ja muualla maassa koko vuoden
Kiiruna Enontekiöllä, utsjoella ja Inarissa	1.4 - 9.9 ja muualla maassa koko vuoden
Teeri, pyy, metso ja peltopyy	1.11 - 9.9
Fasaani	1.3 - 31.8
Sepelkyyhky	1.11 - 9.8

Joidenkin lajien naaraat ovat metsästysasetuksen 25 §:n nojalla rauhoitettuja jälkeläisten seurattessa niitä. Naalin, ketun, supikoiran, pesukarhun, mäyrän, hillerin, minkin ja rämemajavan osalta naaras, jolla on vuotta nuorempia jälkeläisiä, on rauhoitettu 1.5 - 31.7. välisenä aikana. Villisian, kuusipeuran, saksanhirven, japaninpeuran, metsäkauriin, hirven, valkohäntäpeuran, metsäpeuran ja muflonin naaras, jota vuotta

nuorempi jälkeläinen seuraa, on aina rauhoitettu. Tämän lisäksi susi poronhoitoalueen ulkopuolella, karhu, saukko, ahma, ilves ja kirjohylje ovat aina rauhoitettuja ilman myönnettyä pyyntilupaa. Maa- ja metsätalousministeriö voi myöntää poikkeuksia riistaeläinten rauhoitusaikoihin.

Rauhoittamattomia lintuja metsätetään usein eräänlaisina haittaeläiminä sekä riistanhoitotarkoituksessa, mutta rauhoittamattomillakin linnuilla on olemassa metsästysasetuksen 25 §:ssä säädetyt rauhoitusajat, mitkä jokaisen metsästäjän tulisi tuntea. Seuraavassa taulukossa esitetään niin kutsuttujen haittalintujen rauhoitusaikoja.

LAJI	RAUHOITUSALUE	RAUHOITUSAIKA
Varis, harmaalokki, merilokki, räkättirastas ja kesykyyhky	Oulun, Kainuun ja Lapin riistanhoitopiirit	1.5 - 31.7
	Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan riistanhoitopiirit	1.4 – 31.7
	Muualla maassa	10.3 – 31.7
Harakka	Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Oulun, Kainuun ja Lapin riistanhoitopiirit	10.4 – 31.7
	Muualla maassa	1.4 – 31.7
Korppi	Poronhoitoalue	10.4 – 31.7
Harmaalokkikoloniat	Koko Suomi	Ympäri vuoden

Näistä rauhoitusajoista voidaan poiketa riistanhoitopiirin myöntämällä luvalla, kunhan luvan hakemiselle on pätevä peruste. (Metsästysasetus 25.a)

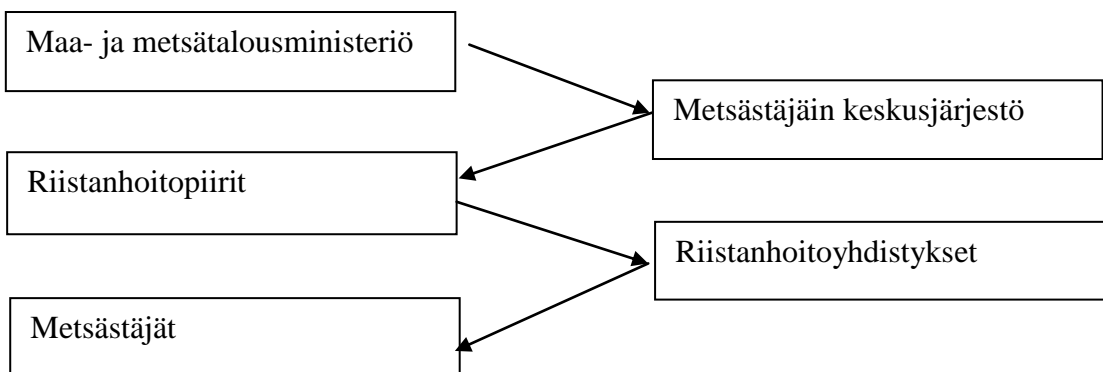
Piisamin ja majavan asutut pesät ovat metsästysasetuksen 26 §:n mukaan rauhoitettuja, mutta pesään liittyvän padon tai muun rakennelman saa vahinkojen estämiseksi purkaa

15.6 - 30.9 välisenä aikana. Jos vahinkojen estämiseksi on purettava rakennelmia muuna aikana, tulee siihen hakea lupa riistanhoitopiiriltä.

3.2 Lakisääteinen viranomaisjärjestelmä

Metsästysmatkailuyrittäjän ja viranomaisten yhteistyön mahdollisuudet ovat tässä opinnäytetyössä tärkeä tutkimuskohde. Metsästyslain mukaan maa- ja metsätalousministeriö on Suomessa metsästyksen ylin hallintoviranomainen. Se ohjaa ja valvoo lainsäädännöllä, erilaisilla määräyksillä ja tulostavoitteilla hallinnonalaansa kuuluvia Metsästäjien keskusjärjestöä, riistanhoitopiirejä ja riistanhoitoyhdistyksiä. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön ohjaukseen kuuluu Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. (Metsästyslaki 9:56.2)

Lakisääteisen metsästäjäorganisaation hallinto on metsästyslain 56 §:n mukaan järjestetty metsästäjien omatoimisuuden pohjalta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Metsästäjien keskusjärjestön, riistanhoitopiirien ja riistanhoitoyhdistysten hallitukset muodostetaan pääosiltaan metsästäjien itsensä ehdolle asettamista henkilöistä. Metsästäjien keskusjärjestön, riistanhoitopiirien ja riistanhoitoyhdistysten hallitusten jäsenet ja niiden toimihenkilöt rinnastetaan kuitenkin viranomaisluonteisten tehtävien suorittamisen osalta virkamiehiin (Petäjistö, Aarnio, Selby & Härkönen 2009, 8-10). Metsästyslain 9. luvun mukaisen viranomaisjärjestelmän hierarkia on esitetty seuraavassa kuvaajassa.

Metsästäjien keskusjärjestön tehtävänä on metsästyslain 57 §:n mukaan kehittää metsästystä ja riistanhoitoa sekä suorittaa riistanhoidon kokeilua, edistää metsästystä ja riistanhoitoa koskevaa koulutusta ja neuvontaa, ohjata ja valvoa riistanhoitopiirien

toimintaa, suorittaa maa- ja metsätalousministeriön määräämät tehtävät sekä käsitellä muut sille metsästyslain mukaan kuuluvat tehtävät. Päätösvaltaa Metsästäjien keskusjärjestölle kuuluvissa asioissa käyttää edustajakokous, joka mm. valitsee keskusjärjestön hallituksen. Käytännön toimintaa johtaa hallituksen alaisuudessa oleva toiminnanjohtaja.

Riistanhoitopiirien tehtävistä säädetään metsästyslain 60 §:ssä. Niiden tehtävänä on suorittaa metsästystä ja riistanhoitoa koskevaa koulutusta ja neuvontaa, edistää ja avustaa riistanhoitoa, ohjata ja valvoa riistanhoitoyhdistysten toimintaa sekä suorittaa muut niille säädetyt tai maa- ja metsätalousministeriön tai Metsästäjien keskusjärjestön niille määräämät tehtävät. Riistanhoitopiirit toimivat maa- ja metsätalousministeriön tulosohjauksessa ja Metsästäjien keskusjärjestön valvonnan ja ohjauksen alaisina. Riistanhoitopiirien toiminta-alueet määrätään metsästysasetuksen 33 §:ssä, ja niitä on yhteensä 15. Riistanhoitopiirien rajat noudattelevat vanhaa läänijakoa.

Riistanhoitopiirien organisaatiosta ja tehtävistä säädetään metsästyslain pykälissä 60 – 62. Näiden pykälien mukaan riistanhoitopiirin korkein päättävä elin on riistanhoitopiirin kokous, johon kukin sen alueella toimiva riistanhoitoyhdistys voi lähettää yhden edustajan. Riistanhoitopiirin kokous valitsee hallitukseen vähintään neljä ja enintään seitsemän jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet riistanhoitoyhdistysten asettamista ehdokkaista. Riistanhoitopiirin kokous valitsee hallitukseen lisäksi yhden jäsenen ja tälle henkilökohtaisen varajäsenen alueellisesti merkityksellisten maanomistajajärjestöjen asettamista ehdokkaista. Kokous valitsee hallituksen puheenjohtajan riistanhoitoyhdistysten asettamista ehdokkaista. Riistanhoitopiirin hallituksen toimikausi on kolme vuotta. Riistanhoitopiirin kokouksen päätösten valmistelu ja toimeenpano sekä käytännön asioiden hoitaminen kuuluvat riistanhoitopiirin hallitukselle. Riistanhoitopiirillä on riistapäällikkö, jonka asettaa ja erottaa hallitus. Riistanhoitopiirien viranomaisluonteisiin tehtäviin kuuluu esimerkiksi pyyntilupien myöntäminen hirvenmetsästykseseen.

Hallitus on antanut eduskunnalle käsiteltäväksi esityksen, jonka mukaan Metsästäjien keskusjärjestö ja riistanhoitopiirit sulautettaisiin uudeksi Suomen riistakeskukseksi. Esityksen ensimmäisellä sivulla oleva pääasiallinen sisältö liittyy kyseisten organisaatioiden päällekkäisyyksien purkamiseen ja toiminnan tehostamiseen. Lisäksi tarkoituksena on saada toiminnot vastaamaan paremmin toimintaympäristössä

tapahtuneisiin muutoksiin. Nykyisin riistanhoitopiirien toimivaltaan kuuluva normiluontoinen päätös siirrettäisiin annettavaksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella ja metsästyslain mukaisten julkisten hallintotehtävien toimivallasta säädettäisiin lain tasolla. Yksityistä kansalaista tai yhteisöä välittömästi koskevat hallintopäätökset säädettäisiin Suomen riistakeskuksen päätettäväksi maa- ja metsätalousministeriön sijasta. Lisäksi metsästyslain lupajärjestelmään tulisi rakenteellisia muutoksia, jotka selkeyttävät lain soveltamista. Metsästyslakia muutettaisiin myös niin, että riistaeläinlajin rauhoituksesta poikkeamisesta säädettäisiin metsästysasetuksen sijasta metsästyslaissa. Tämän esityksen perusteella säädettävät lait eivät ole vielä tulleet voimaan tämän opinnäytetyön tekemisen aikana, mutta esitys on annettu eduskunnalle käsiteltäväksi (HE 237/2010 vp, 1).

Riistanhoitoyhdistykset toimivat toistaiseksi olemassa olevien riistanhoitopiirien ohjauksen ja valvonnan alaisuudessa ja niiden toiminta-alueena on kunnan alue. Nykyisellään riistanhoitoyhdistyksiä on 298. Niiden tehtävänä on metsästyslain 63 §:n mukaan suorittaa metsästystä ja riistanhoitoa koskevaa koulutusta ja neuvontaa, edistää riistanhoitoa, suorittaa metsästyksen valvontaa sekä suorittaa muut niille säädetyt tai maa- ja metsätalousministeriön tai riistanhoitopiirin määräämät tehtävät. Näiden tehtävien toteuttamiseksi riistanhoitoyhdistykset esimerkiksi järjestävät ampumakokeita, metsästäjätutkintoja sekä näihin liittyvää koulutusta ja metsästyksen vartiointia alueellaan. Riistanhoitoyhdistykset antavat lausunnon riistanhoitopiireille hirvenpyynnin lupahakemuksista.

Riistanhoitomaksun suorittanut metsästäjä katsotaan metsästyslain mukaan sen riistanhoitoyhdistyksen jäseneksi, jonka toimialueeseen kuuluvassa kunnassa hänellä on kotipaikka. Metsästyslaki mahdollistaa myös sen, että metsästäjä voi liittyä jäseneksi sellaiseen riistanhoitoyhdistykseen, jonka toimialueella hänellä on metsästysoikeus tai vähintään vuodeksi kirjallinen lupa metsästyksen harjoittamiseen. Metsästäjä voi olla samanaikaisesti kuitenkin vain yhden riistanhoitoyhdistyksen jäsenenä. Henkilö voi olla myös liittymättä riistanhoitoyhdistyksen jäseneksi, mutta tällöin hänellä ei ole äänioikeutta minkään riistanhoitoyhdistyksen kokouksessa. Riistanhoitoyhdistyksen jäsenyys määräytyy käytännössä jo siinä vaiheessa, kun uusi metsästäjä on suorittanut metsästäjätutkinnon (Petäjistö ym. 2009, 9).

Riistanhoitoyhdistyksen kokoukseen voivat äänioikeutettuina osallistua vain kyseisen yhdistyksen sellaiset jäsenet, joilla on voimassaoleva metsästyskortti. Riistanhoitoyhdistysten kokoukset pidetään helmikuun aikana. Riistanhoitoyhdistyksen puheenjohtaja ja hallitus valitaan kolmen vuoden välein riistanhoitoyhdistyksen kokouksessa ja valinnan tekevät riistanhoitoyhdistyksen kokoukseen saapuneet jäsenet. Hallituksen jäsenille valitaan henkilökohtaiset varajäsenet. Kokouksissa valitaan riistanhoitoyhdistyksen edustajat myös riistanhoitopiirin vuosikokoukseen ja tarvittaessa ehdokkaat riistanhoitopiirin hallituksen jäseniksi (Petäjistö ym. 2009, 9).

Metsästyslain mukaan riistanhoitoyhdistyksen hallituksessa tulee olla vähintään viisi ja enintään kahdeksan riistanhoitoyhdistyksen kokouksessa valittavaa jäsentä, sekä jokaiselle jäsenelle henkilökohtainen varajäsen. Hallitukseen valittavien jäsenten ja heidän varajäsentensä tulee olla kyseisen riistanhoitoyhdistyksen jäseniä, 18 vuotta täyttäneitä, eivätkä he saa olla holhouksen alaisia taikka henkilökohtaisessa konkurssissa. Valtion mailla osaksi olevan riistanhoitoyhdistyksen toiminta- alueella Metsähallitus määrää riistanhoitoyhdistyksen hallitukseen yhden oman jäsenensä, joten käytännössä kaikkialla jäseniä on vähintään kuusi (Petäjistö ym. 2009, 9-10).

3.3 Kaatolupien hakeminen

Kuusipeuran, saksanhirven, japaninpeuran, hirven, valkohäntäpeuran ja metsäpeuran metsästykseseen on saatava metsästyslain 10 §:ssä tarkoitettu hirvieläimen pyyntilupa. Muidenkin riistaeläinten pyyntiin voidaan 10 §:n mukaan liittää lupavelvoite, mikäli kyseisen lajin tulevaisuus katsotaan vaarantuvan vapaan metsästyksen seurauksena. Asetuksella voidaan määrätä heikkenevälle kannalle lajikohtainen lupavelvoite, ja lisäksi maa- ja metsätalousministeriö voi asettaa lajikohtaisia pyyntirajoituksia katsoessaan sen tarpeelliseksi kannan säilymisen suhteen.

Suurpetojen metsästykseseen oikeuttavat pyyntiluvat kulkevat monen viranomaisen kautta. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos arvioi kannan suuruuden ennen metsästyskauden alkua. Se myös laskee, kuinka paljon suurpetoja voidaan enimmillään metsästä biologiselta kannalta katsottuna riittävän kestävästi. Maa- ja metsätalousministeriö määrää kanta-arvion, sekä suurpetopoliittisten tavoitteiden perusteella enimmäiskiintiön riistanhoitopiireille myönnettäviksi pyyntiluviksi.

Riistanhoitopiirit myöntävät harkintansa ja metsästäjien hakemusten perusteella suurpetojen metsästykseseen oikeuttavat pyyntiluvat. (Malinen 2006, 80)

3.3.1 Kaatoluvan edellytykset

Hirven kaatoluvan saamisen edellytyksenä on tuhannen hehtaarin metsästysalue, mutta muille hirvieläimille riittää lupahakemuksesta ilmenevät 500 hehtaaria. Kaatolupien määrää laskettaessa otetaan huomioon kannan voimakkuus, riistan vaikutus liikenneonnettomuuksiin, muut riistavahingot sekä metsästäjien tasapuolinen metsästysmahdollisuus valtion metsissä. Maa- ja metsätalousministeriö voi kuitenkin tehdä poikkeuksia metsästysalueiden pinta-alavaatimuksiin. Yksityisen maa-alueelle voidaan myöntää vain yksi lupahakemus kerrallaan, kun valtion alueilla voi yhtäaikaaisesti toimia useita luvanhakijoita. Hirvieläimen pyyntiluvan saajan on nimettävä metsästyksen johtaja, ja metsästykseseen osallistuva henkilö on velvollinen noudattamaan metsästyksen johtajan antamia määräyksiä. Metsästyksen johtaja saa kieltää metsästykseseen osallistumisen henkilöltä, joka ei noudata annettuja määräyksiä. (Metsästyslaki 3:26 - 28)

3.3.2 Hirvilupaprosessi hakemisesta kaatoon

Metsästysseuran tulee toimittaa lupahakemus viimeistään 30. huhtikuuta paikalliseen riistanhoitoyhdistykseen. Yhden hirvieläimen pyyntilupa oikeuttaa kaatamaan yhden aikuisen eläimen tai kaksi vasaa. Lupa voidaan ottaa tarkempia määräyksiä kaadettavien hirvieläinten iästä tai sukupuolesta, jos se on tarpeen hirvieläinkannan tarkoituksenmukaisen hoidon kannalta. Vasalla tarkoitetaan vuotta nuorempaa hirvieläintä. (Metsästysasetus 7 - 8)

Metsästysasetuksen 6§:n mukaan hirvieläimen pyyntilupaa tarkoittava hakemus on tehtävä kirjallisesti ja siihen on liitettävä kartta lupahakemuksessa tarkoitettusta alueesta ja selvitys alueen pinta-alasta. Riistanhoitopiirin vaatimuksesta hakijan on tarvittaessa liitettävä hakemukseen luettelo niistä kiinteistörekisterin tai maarekisterin yksiköistä tai niiden osista, joiden alueella hirvieläimen metsästys tapahtuu, taikka metsästysoikeuden

osoittamiseksi tarvittavat asiakirjat. Mikäli seura toimii sellaisen kunnan alueella, missä asukkailla on oikeus metsästää valtion alueilla ilman erillistä lupaa, ja tällaista aluetta on seuran käytössä yli 1000 hehtaaria, tulee hirvilupahakemuksessa olla alustava lista ampujina toimivista metsästäjistä. Lisäksi hakemuksessa on oltava tiedot metsästäjien asuinpaikoista ja heidän muista metsästysmahdollisuuksistaan. Näin toimitaan siksi, että metsästysmahdollisuuksien tasapuolista jakautumista voidaan säännellä kyseisillä alueilla. Metsästäys & Kalastus- lehdessä Metsähallituksen ylitarkastaja Ahti Putaala kertoo ulkopaikkakuntalaisten ja ulkomaalaisten lupametsästäjien liittymisen seuran toimintaan hirvijahtikauden aikana vaikeutuvan. Lupia voidaan vuodesta 2011 eteenpäin edelleen myöntää hakemusten perusteella, mutta korkeintaan kymmenelle jahtivuorokaudelle metsästäjää kohden. Tällä sääntelyllä pyritään vähentämään suomalaisten metsästäjien toimintaa samanaikaisesti monissa eri metsästyseuroissa. (Pirttimaa, T. 2011. Keinottelu valtion maiden hirvenmetsästyksellä laitetaan kuriin. M&K. 100 (1), 22 - 23)

Riistanhoitoyhdistys toimittaa metsästysasetuksen 8 §:n mukaan hirviluvan hakemusasiakirjat sekä oman lausuntonsa hakemuksesta riistanhoitopiirille viimeistään viidentenätoista päivänä toukokuuta. Lausuntonsa riistanhoitoyhdistys perustelee suoritettujen riistalaskentojen, aiempien vuosien kaatotilastojen, sekä metsästäjien oman hirvikantanäkemyksen perusteella. Riistanhoitoyhdistys ei sinällään päätä lupamäärää, sillä varsinaisen päätöksen luvan myöntämisestä tekee alueen Riistanhoitopiiri, joka huomioi myös Maa- ja Metsätalousministeriön näkemyksen hirvikannan tilanteesta. Metsästysasetuksen 8 §:n mukaan riistanhoitopiiriin tulee tehdä päätös lupahakemukseen viimeistään 10. päivä elokuuta ja toimittaa päätökset viipymättä hakijoille.

Hirvieläimen pyyntilupa on voimassa metsästysvuoden kerrallaan. Luvan saajan on ilmoitettava riistanhoitoyhdistykselle pyyntiluvan nojalla tapahtuneen metsästyksen tuloksesta. Ilmoitus on tehtävä seitsemän päivän kuluessa pyyntiluvassa mainittujen eläinten tultua pyydetyiksi tai, jos eläimiä on jäänyt pyydystämättä, seitsemän päivän kuluessa rauhoitusajan alkamisesta. Vastaavat tiedot suden, karhun, saukon ja ilveksen osalta on luvan saajan kuitenkin ilmoitettava suoraan riistanhoitopiirille ensimmäisenä arkipäivänä siitä, kun luvassa tarkoitettu eläin on tullut pyydetyksi. Ilmoituksessa on mainittava pyydystettyjen eläinten määrä ja pyyntipaikka. Hirvieläinten osalta on lisäksi ilmoitettava pyydystettyjen aikuisten hirvieläinten ja vasojen lukumäärä, niiden

sukupuoli sekä pyyntiajankohta. Ilmoitukseen on myös liitettävä tosite pyyntilupamaksun suorittamisesta. (Metsästysasetus 6 - 9)

Hirvieläimen pyyntilupamaksu on suoritettava viimeistään seitsemän päivän kuluttua hirvieläimen metsästyskauden päättymisestä. Pyyntilupamaksun suuruus on valtioneuvoston vahvistamana enintään 135 euroa hirviluvalta. Pyyntilupamaksuina saatavat varat käytetään pääasiallisesti hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen ja korvaamiseen. Lisäksi varoja voidaan käyttää kannan seurantaan ja hirvieläinten tutkimuksiin. (Laki riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta 4, 6)

3.3.3 Muu luvanvarainen metsästys ja poikkeukset rauhoitusajoissa

Vapaan metsästyksen ulkopuolelle metsästysasetuksen 1 ja 27 - 29 pykälien mukaan asetettuja muita riistaeläimiä ovat euroopanmajava, itämeren norppa ja halli. Näiden riistaeläinten metsästäminen vaatii riistanhoitopiiriltä kirjallisesti anottavan pyyntiluvan. Sama lupa on kyseisten pykälien nojalla haettava myös suden metsästämiseksi poronhoitoalueella, sekä peltopyyn metsästyksen muualla kuin Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Satakunnan, Pohjanmaan, Ruotsinkielisen Pohjanmaan ja Oulun riistanhoitopiirien alueella. Myös rauhoitusaikojen ulkopuolella tapahtuva metsästys vaatii riistanhoitopiirin pyyntiluvan. Tällaisia lupia myönnetään villikanin, metsäjäniksen, rusakon, oravan, kanadanmajavan, piisamin, kärpän, näädän, villisian, metsäkauriin ja muflonin niin sanotuille häirikköyksilöille, jotka aiheuttavat vahinkoa maa-, metsä-, ja kalataloudelle. Samasta syystä kaatolupa voidaan myöntää myös suden, karhun, ilveksen ja saukon pyydystämiseksi. Suurpedoilla kaatoluvan myöntämisen perusteena voi olla myös luonnonvaraisen eläimistön säilyttäminen tai turvallisuuden ylläpitäminen. Karhulle, sudelle, ilvekselle ja saukolle on mahdollista saada kaatolupa myös tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen yksilöiden ottamiseksi. Tällainen toiminta on mahdollista suden metsästämiseksi poronhoitoalueen ulkopuolella 1.11 - 31.3 sekä vuotta vanhemman karhun metsästämiseksi 20.8 - 31.10, edellyttäen ettei metsästettävällä karhulla ole pentuja. Luvan voi saada myös pennuttomalle ilvekselle ajalle 1.12 - 28.2 sekä saukon metsästämiseksi ajalle 1.11 - 30.4.

Pyyntilupa edellä mainituille eläimille haetaan siltä riistanhoitopiiriltä, jonka alueeseen pääosa lupahakemuksen metsästysalueista kuuluu. Pyyntiluvan myöntämisen edellytyksenä on, että asianomaisen riistaeläimen kanta on alueella elinvoimainen eikä metsästys haittaa suotuisan suojelutason säilyttämistä. Pyyntilupa myönnetään enintään haetulle riistaeläinten määrälle. Jos kannan tarkoituksenmukainen hoitaminen sekä metsästyksen tasapuolinen ja tarkoituksenmukainen järjestäminen edellyttää, voidaan pyydettyjen eläinten määrää vähentää haetusta. Pyyntilupaa myönnettäessä on otettava huomioon, että kyseisten eläinten aiheuttamat vahingot pysyvät kohtuullisella tasolla. tarkoitettuun pyyntilupahakemukseen on liitettävä selvitys siitä, millä alueella ja minä ajankohtana lupahakemuksessa tarkoitettua riistaeläintä on tarkoitus metsästä. Lisäksi hakijan on toimitettava riistanhoitopiirille selvitys lupahakemuksessa tarkoitettun riistaeläimen kannan suuruudesta alueella, jos riistanhoitopiiri sitä hakijalta vaatii. Riistanhoitopiirin vaatimuksesta pyyntiluvan hakijan on myös esitettävä selvitys metsästysoikeudestaan alueella, jota hakemus koskee. Myönnettyssä pyyntiluvassa on mainittava alue, jota pyyntilupa koskee, sekä pyydettyjen eläinten lukumäärä. Erityisestä syystä voidaan luvassa asettaa pyyntitapaa koskevia rajoituksia sekä ottaa lupaan pyydettyjen eläinten ikää ja sukupuolta koskevia määräyksiä. Myönnetty pyyntilupa on voimassa enintään vuoden myöntämisaikankohdasta lukien. (Metsästysasetus 2 - 4)

Karhun metsästyksessä poronhoitoalueella on metsästysasetuksen 5 §:n mukaan noudatettava maa- ja metsätalousministeriön itäiselle poronhoitoalueelle (Utsjoen, Inarin, Sodankylän, Pelkosenniemen, Savukosken, Sallan, Kuusamon ja Suomussalmen kuntien alueet) sekä läntiselle poronhoitoalueelle (muu kuin itäiseen poronhoitoalueeseen kuuluva poronhoitoalue) määräämiä kiintiöitä. Näillä alueilla metsästyksessä tapetusta karhusta on välittömästi ilmoitettava Lapin riistanhoitopiirille. Kiintiön tultua täyteen Lapin riistanhoitopiirin on määrättävä karhunmetsästäys alueella lopetettavaksi. Lapin riistanhoitopiirin määräyksestä on tiedotettava riittävän tehokkaasti. Metsästyksen lopettamisen katsotaan tulleen metsästäjien tietoon kolmen päivän kuluessa määräyksen antamisesta.

4 RIISTANHOITO JA RAHOITUS

Tukiasioita oli aluksi tarkoitus selvittää vain riistanhoidolliselta näkökulmalta, mutta opinnäytetyötä tehdessäni havaitsin tärkeäksi esitellä myös muut metsästysmatkailuyritykselle myönnettävissä olevat täysin vastikkeettomat tuet. Tällä hetkellä luontaiselinkeinotoiminta maaseudulla perustuu tehokkaaseen tukipakettien ja rahoitusvaihtoehtojen hyödyntämiseen, sillä kaikki toiminta on kasvanut viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana aivan uusiin mittasuhteisiin ja kasvu vaatii taloudellisia uhrauksia.

Tässä luvussa tutkin riistanhoidon ja sen rahoituksen yhteyttä. Riistanhoidollisiin toimenpiteisiin myönnettävien tukien perusteiden selvittäminen ja hakemuskanavien tutkiminen ovat osa tämän luvun tutkimusongelmaa. Muut tuet metsästysmatkailuun liittyen ovat osittain sidottuja yrityksen maantieteelliseen sijaintiin, mutta myös harjoitettavalla pääelinkeinolla on oma vaikutuksensa myönnettäviin tukiin ja sovellettaviin lakikokonaisuuksiin. Näiden tukiperusteiden tarkempi selvittäminen on keskeinen osa tätä lukua.

Varsinainen rahoitus tapahtuu rahoituslaitoksen kautta, mutta rahoittajana voi olla useita eri tahoja. Olen tutkinut tässä luvussa yritystoiminnan tärkeimpien rahoittajien rahoitusohjelmia, joiden perusteella olen kirjoittanut johtopäätöksiin erilaisissa yritysmalleissa toimivista rahoitusratkaisuista.

Riistanhoitoon ja yhteistoimintaan liittyvät myös riistalaskennat ja vahinkojen arviointi, joten käsittelen tässä luvussa myös yleisintä riistavahinkomuotoa, hirvivahinkoja. Arvioinnin perusteiden lisäksi kirjoitan johtopäätöksiin hirvivahinkojen kääntämisestä mahdollisuudeksi metsästysmatkailuyrittäjän toiminnassa.

Tässä luvussa tietolähteinä on käytetty seuraavaa ajantasaista lainsäädäntöä, hallituksen esityksiä sekä viranomaisten ohjeita:

- Metsästyslaki 28.6.1993/615
- Metsästysasetus 12.7.1993/666

- Rikoslaki 19.12.1889/39
- Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096
- Laki riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta 28.6.1993/616
- Laki valtion erityisrahoitusyhtiöstä 18.6.1998/443
- Valtionavustuslaki 27.7.2001/688
- Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki 21.1.2000/45
- Laki valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta 18.6.1998/445
- Riistavahinkolaki 27.2.2009/105
- Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuesta, laiksi porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi. HE 247/2010 vp.
- Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskukset. Luonnonsuojelu. Hakupäivä 15.11.2010
- Lehtola, M., yhdyshenkilö, Pudasjärven riistanhoitoyhdistys. Re: Opinnäytetyön aiheista. Sähköpostiviesti k6hyee00@students.oamk.fi 10.11.2010
- Työ- ja elinkeinotoimisto. Starttiraha. Hakupäivä 15.11.2010
- Suomen Yrittäjät. Vieras pääoma. Hakupäivä 15.11.2010

4.1 Yleistä riistanhoidon lainsäädännöstä

Metsästysoikeuden vuokranneella henkilöllä on oikeus suorittaa vuokraamallaan alueella riistanhoidollisia toimenpiteitä, kun niistä ei aiheudu vahinkoa alueen omistajalle. (Metsästyslaki 2:15) Tämän lisäksi metsästyslain 20 §:ssä säädetään, että riistaeläinkantojen tuoton jatkuvuus on pyrittävä turvaamaan tarkoituksenmukaisella riistanhoidolla. Saman lain 44 §:n mukaan riistanhoidosta valtion omistamalla alueella

päättää se viranomainen, jonka hallussa alue on. Maanomistajat ovat lähtökohtaisesti vastuussa omien alueidensa riistanhoidollisten toimenpiteiden suorittamisesta.

Eläinten kiinniottaminen riistanhoidollisessa tarkoituksessa tai tarhattavaksi on metsästyslain 40 §:n sekä metsästysasetuksen 41 § mukaan metsästysoikeuden haltijalle sallittua vain riistanhoitopiirin myöntämällä luvalla. Tällaisessa tapauksessa voi olla mahdollista myös joidenkin kiellettyjen pyyntivälineiden ja menetelmien käyttö sekä munien kerääminen. Lupahakemuksessa on tarkasti yksilöitävä syyt pyydystämislle, sekä pyydystämässä käytettävät menetelmät. Edellytyksenä luvan myöntämislle on, ettei toimenpiteestä aiheudu merkittävää haittaa luonnonvaraisille riistaeläimkannoille. Tällainen lupa voidaan myöntää korkeintaan vuodeksi kerrallaan.

Riistaeläimen turvallisuuden takaamiseksi voidaan käyttää muutoin kiellettyjä toimintamenetelmiä, kuten eläimen ajaminen pois asutusalueelta sen aiheuttaessa vahinkoa kotieläimelle, omaisuudelle tai ihmiselle. Tappaminen rauhoitusaikana on sallittua vain välttämättömässä tilanteessa, jolloin vahinkoa ei pystytä muutoin estämään. Tällaisessa tilanteessa puntarissa ovat eläimelle aiheutettu kärsimys ja suojeltava etu. (Metsästyslaki 5:41) Myös rikoslain 3. luvun 10 §:ssä säädetään, että erittäin painavasta syystä mahdollisen vahingon estämiseksi tehty lain vastainen teko pitää tutkia ja rangaistuksesta voidaan pidäytyä teon välttämättömyyden perusteella. Näin ollen rikoslain mukaan vahingon ehkäisemiseksi pitää toimia tilanteen vaatimalla tavalla, mutta voimakeinoja tulee käyttää aina mahdollisimman vähän ja mahdollisimman keveästi.

Vierasperäisten lintu- tai nisäkäslajien samoin kuin vierasperäisten riistaeläimkantojen maahantuonti tai luontoon laskeminen ilman maa- ja metsätalousministeriön lupaa on metsästyslain 42.1 §:n mukaan kielletty, mikäli on syytä epäillä että vapautetusta eläimestä kehittyy pysyvä kanta, tai sen voidaan katsoa uhkaavan alkuperäistä lajistoamme. Luonnonsuojelulain 43 §:n mukaan istutuksen lupahakemuksesta on pyydettävä aina ympäristöministeriön lausunto. Lupa on evättävä, jos toimenpiteestä aiheutuu merkittävää haittaa luonnolle tai luonnonvaraiselle eläimistölle. Luvassa voidaan antaa määräyksiä siitä, miten maahantuonti ja luontoon laskeminen on suoritettava.

4.2 Riistan aiheuttamat vahingot

Metsästysmatkailuyrityksen toiminnassa esille tulevista eläinten aiheuttamista vahingoista on hyvä ilmoittaa maanomistajille. Maanomistajat voivat hakea ilmoituksen perusteella valtion määrärahoihin varattua riistavahinkokorvausta sekä arviointikustannusten korvaamista kolmelle Riistavahinkolain 2 §:ssä kuvatulle eri eläinryhmälle;

- Hirvieläimet, joita ovat kuusipeura, saksanhirvi, japaninpeura, hirvi, valkohäntäpeura ja metsäpeura.
- Suurpedot, joita ovat karhu, susi, ahma ja ilves
- Riistaeläimet, joihin kuuluvat muut metsästyslain mukaiset riistaeläimet.

Vahinkoja korvataan, mikäli viljelmät, kotieläimet, irtaimisto tai metsäalueet ovat kärsineet huomattavaa vahinkoa. Muiden kuin hirvieläinten ja suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvausten hakeminen on harvinaisempaa ja korvaus edellyttää sitä, että metsästyksellä tai muulla toiminnalla ei ole voitu estää vahingon syntymistä. Korvausta voi saada yksityinen maanomistaja, viljelijä, kuolinpesä, vähintään puoleksi luonnollisten henkilöiden omistama yhteismetsä tai maatalousyhtiö tai yhtymä, poronomistaja tai paliskunta. Korvauksen edellytyksenä on, että vahingonkärsijä on kohtuullisin keinoin pyrkinyt ennaltaehkäisemään vahingon syntymisen ja laajenemisen. Korvauksen enimmäismäärä ei milloinkaan saa ylittää vahingoittuneen omaisuuden käypää arvoa ja korvauksen omavastuuraja on 170 euroa. (Riistavahinkolaki 1:3 - 5) Riistavahinkolain 7 §:n mukaan Maa- ja Metsätalousministeriö myöntävät avustuksia myös riistavahinkoja ennaltaehkäisevään toimintaan, esimerkiksi materiaalikustannusten kattamisella.

4.3 Hirvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen

Hirvieläimen aiheuttamasta metsävahingosta voidaan korvata ne taloudelliset menetykset, jotka aiheutuvat metsänviljelyaineiston arvon merkittävästä alenemisestä sekä taimikon tai sitä varttuneemman puuston arvon merkittävästä alenemisestä sekä vahinkoalueen välttämättömästä täydennysviljelystä tai uudelleen metsityksestä.

Korvauksen edellytys on, että taimikko on ollut metsälain mukaisesti kasvukelpoinen. Metsäaineiston arvon katsotaan merkittävästi alenneen, mikäli kasvusto ei enää täytä sille asetettuja laatuvaatimuksia. Metsänviljelyaineistolle aiheutuneesta vahingosta voidaan korvata enintään metsänviljelyaineiston käypää arvoa vastaava määrä vähennettynä säästyneillä nosto-, varastointi- ja muilla kustannuksilla. (Riistavahinkolaki 3:17 - 18)

Taimikon tai sitä varttuneemman puuston arvon katsotaan alentuneen merkittävästi, jos vahinkoalueella on yksi tai useampi vähintään 0,1 hehtaarin suuruinen yhtenäinen hirvieläimen vahingoittamien puiden alue. Taimikolle ja sitä varttuneemmalle puustolle aiheutuneen vahingon määrää laskettaessa otetaan huomioon hirvieläimen yksittäisten puiden päärangalle, sivuoksille, neulas- tai lehtimassalle tai kuorelle aiheuttamien vaurioiden suuruus. Vahingoittuneeksi katsotaan kasvatettaviksi tarkoitetut kokonaan tuhoutuneet puut ja ne puut, joiden kasvu tai laatu on vaurioiden johdosta pysyvästi alentunut. Vahingon määrittämisessä otetaan huomioon lisäksi vahinkoalueen maantieteellinen sijainti ja pinta-ala, metsätyyppi tai kasvupaikka, puulaji, taimien tai puiden lukumäärä ja keskipituus ennen vahinkoa sekä vahingoittuneiden taimien tai puiden lukumäärä. Korvausta ei makseta, jos kasvatuskelpoisten puulajien vahingoittumattomien taimien lukumäärä tasaisesti jakaantuneena ylittää metsänhoitosuosituksen mukaiset metsänuudistamisen tavoitteena olevat taimitiheydet. Taimikoiden ja varttuneempien metsien korvausten suuruudet määritellään metsäkeskuksittain. Arvioinnissa ei huomioida kolmen edellisen vuoden korvauksia, mikäli vahinko on kohdistunut uusiin tai edellisessä tarkastuksessa vahingoittumattomiksi todettuihin taimiin. (Riistavahinkolaki 3:19 - 20)

Vahinkoalan välttämättömästä täydennysviljelystä tai uudelleen metsityksestä aiheutuvan korvauksen laskemisessa otetaan riistavahinkolain 21 §:n mukaan huomioon kohtuulliset kustannukset, jotka aiheutuvat metsänviljelyaineiston hankkimisesta, viljelytoimenpiteen tai uudistumisen edellyttämästä suunnittelusta, työnjohdosta ja työstä. Kustannusten määrittämisessä noudatetaan kestävän metsätalouden rahoituksesta annettuja säännöksiä. Täydennys- tai uudelleenviljelyn kustannuksista korvataan se osa, mikä vahingosta on ollut hirvieläinten aiheuttamaa.

Ilmoituksen tekemisen metsäkeskukselle hoitaa riistavahinkolain 27 §:n mukaan maanomistaja kolmen vuoden kuluessa vahingon syntymisestä. Metsäkeskus arvioi

korvattavan vahingon määrän ja tekee maaseutuviraston vahvistaman arviokirjan. Arviointikustannukset eivät jää maanomistajan maksettavaksi, mikäli alueella todetaan riistan aiheuttamaa vahinkoa, eli toisin sanoen omavastuurajan alittava vahinko ei aiheuta maanomistajalle tarkastusmaksun suorittamisvelvollisuutta. Varsinainen korvaushakemus on jätettävä kuukauden kuluessa arvioinnin valmistumisesta, ja tästä hakemuksesta on käytävä ilmi seuraavat riistavahinkolain 32 §:ssä vaaditut asiat;

- Hakijan nimi ja osoite sekä tila- ja muut yhteystiedot sekä kotikunta
- Hakijan yhteyshenkilön nimi ja yhteystiedot
- Vahingon aiheuttaja, vahinkolaji, vahinkopaikkakunta, paikan tiedot
- Hakijan maksamat arviointikustannukset sekä haettavan korvauksen määrä
- Selvitys mahdollisista vakuutuskorvauksista

Hakemukseen on liitettävä metsäkeskuksen arvioijan laatima arviokirja sekä pyynnöstä muut tarvittavat selvitykset. Korvaushakemukseen annetaan kirjallinen päätös perusteluineen, mikä toimitetaan korvausta hakeneelle maanomistajalle tai yhteyshenkilölle.

4.4 Riistanhoitotuet

Valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa ennakoitua riistanhoitomaksujen kertymää. Tätä määrärahaa käytetään esimerkiksi riistanhoidollisiin toimenpiteisiin, niihin liittyvään kokeilutoimintaan ja muuhun riistatalouden kehittämiseen maa- ja metsätalousministeriön myöntämänä. Lisäksi määrärahaa voidaan jakaa maanomistajien suorittamien riistan elinympäristöä merkittävästi parantavien hankkeiden toteuttamiseen. (Laki riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta 3)

Valtionavustusta voidaan myöntää tuenluonteisena yleisavustuksena tai erityisavustuksena toimintojen tai hankkeiden rahoittamiseen. Yleisavustus kohdistuu toimintaan yleensä, kun taas erityisavustus kohdistuu johonkin tiettyyn osaan toimintaa. Avustus myönnetään kattamaan kaikki kustannukset vain harvoissa tapauksissa, joissa

tällainen järjestely voidaan katsoa ainoaksi kohtuulliseksi ratkaisuksi. Valtionavustus voidaan myöntää saajalle sen omaan toimintaan tai hankkeeseen taikka käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen. Jos valtionavustus myönnetään käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen, valtionavustuksen saajan on tehtävä sopimus valtionavustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista toimintaa tai hanketta toteuttavan tahon kanssa. (Valtionavustuslaki 2:5 - 7)

4.4.1 ELY- keskusten ympäristötuen saamisen edellytyksiä

Yksityiselle henkilölle myönnettäviä riistanhoitotukia ei varsinaisesti ole olemassa, mutta ELY- keskusten kautta rahoitusta voidaan hakea erilaisten hankkeiden ja projektien kautta esimerkiksi maaseudun ja elinkeinotoiminnan kehittämisen nimissä. Tällaiset projektit edellyttävät ennakkotarkastuksia, ja suurissa projekteissa ympäristövaikutusten arviointia. Projektien vetäjänä toimivat ELY- keskuksat. Pienille ja keskisuurille yrityksille, ja varsinkin yritystoimintaa aloittaville henkilöille ELY- keskuksat myöntävät tukia useisiin eri tarkoituksiin, kuten hankintoihin, projekteihin, kehitykseen ja henkilöstön palkkaukseen (Lehtola 10.11.2010, sähköpostiviesti).

Tuen saamisen edellytyksinä ovat työllistävyysvaikutukset, kehitysvaikutukset ja välttämättömyys sekä rahoituksen tarpeellisuus. Luonnonsuojeluun liittyvät entisöintiprojektit yksityisten henkilöiden maa-alueilla tai valtion alueilla ovat mahdollisia suorittaa ELY- keskusten kautta, joten niiden suorittamiseen voidaan hakea ELY- keskuksasta myönnettäviä avustuksia (Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskus. Luonnonsuojelu. Hakupäivä 15.11.2010).

4.4.2 Hakuprosessi ja valvonta

Valtionavustusta haetaan valtionapuviranomaiselta, jolle tukiin liittyvät toimenpiteet kuuluvat. Valtionapuviranomainen, joka on riistanhoidollisissa asioissa ELY- keskuksen ympäristökeskus, antaa tietoa tuen hakemisesta ja myöntämisen perusteista sen omalla toimialallaan. Hakemuksesta tulee käydä ilmi riittävän hyvin avustuksen käyttötarkoitus sekä mahdolliset muut viranomaisen vaatimat seikat.

Valtionapuviranomaisen päätöksestä käy ilmi tuen saaja, tuen käyttötarkoitus sekä laskentaperuste. Lisäksi päätöksestä käy ilmi hyväksyttävät kustannukset sekä avustuksen kohteen yrittäjälle tuottamien tulojen vaikutus myönnetyn tuen määrään. Myös tuen käyttöaika, ehdot, velvoitteet ja rajoitukset löytyvät päätöksestä. Avustus maksetaan hakijalle yhdessä tai useammassa erässä riippuen siitä, miten hankkeen kustannukset jakautuvat. (Valtionavustuslaki 3: 9 - 11)

Valtionavustusta saadaan käyttää vain päätöksessä hyväksytyihin kustannuksiin. Mikäli valtionavustuksella hankitaan liiketoimintaa varten omaisuutta, ei omaisuuden omistus- tai hallintaoikeutta voida siirtää toiselle päätöksessä ilmoitetun ajan sisällä. Omistusoikeuden siirtämiskielto on kuitenkin voimassa korkeintaan kymmenen vuotta viimeisen tukierän maksamisesta. Valtionapuviranomainen valvoo tuen ehtojen noudattamista parhaaksi katsomallaan tavalla, ja tuen saajalla on tiedonantovelvollisuus valtionapuviranomaiselle tuen käyttämiseen ja perusteiden muuttumiseen liittyvissä asioissa. Tuen saajaan voidaan kohdistaa talouteen ja toimintaan liittyviä tarkastuksia tilintarkastajan tai asiantuntijatarkastusten muodossa. Tuen saajaan on annettava tarkastajalle kaikki tarkastuksen kannalta tarpeellinen tiedot ja asiakirjat, ja tarkastajalla on oikeus ottaa ne haltuunsa tarkastamisen ajaksi. Tarkastajalla on myös oikeus päästä yrityksen toimintatiloihin ja paikkoihin, joilla on merkitystä tuen käyttämisen kannalta. (Valtionavustuslaki 4:13 - 17)

Valtionavustus on maksettava takaisin, mikäli se on myönnetty väärin perustein tai virheellisesti, sitä on käytetty väriin kohteisiin tai hakija ei ole huolehtinut velvoitteistaan. Alkuperäisten arvioitujen kustannusten ja loppukustannusten välistä eroa ei kuitenkaan tarvitse maksaa takaisin, mikäli avustusta on jäänyt käyttämättä niin sanotusti vilpittömässä mielessä, eikä siitä aiheudu hakijalle merkittävää taloudellista etua. Valtionapuviranomaisen päätökseen voi hakea oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista ja oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen voi valittamalla hakea muutosta hallintolainkäyttölain mukaisen menettelyn perusteella. (Valtionavustuslaki 5:20 - 21, 7:34)

4.5 Luontaiselinkeinojen rahoittaminen

Rahoitusmahdollisuuksia yrittäjille tarjoavat pankit ja rahoituslaitokset. Rahoituksen järjestymiseen vaikuttavat yrityksen menestymismahdollisuus sekä takaukset. Pankit eivät mielellään lähde rahoittamaan pelkkää liikeidea, vaan vaativat rahoitukselle kattavan takuun. Tällainen voi olla esimerkiksi yrityksen kiinteän omaisuuden panttioikeus tai ulkopuolisen henkilön tekemä henkilötakaus. Pankista saatu rahoitus ei ole niin tiukasti säänneltyä kuin esimerkiksi Finnvera Oyj:n myöntämä rahoitus, sillä Finnvera on valtion omistama rahoituslaitos, jonka tarkoituksena on paikata muun rahoitussektorin jättämiä aukkoja yritysrahoituksessa suuremman riskinottokyvyn ansiosta. Finnveran myöntämää rahoitusta sääntelee erityislainsäädäntö sekä valtion rahoituslainsäädännön tavoitteet. (Suomen yrittäjät. Vieras pääoma. Hakupäivä 15.11.2010)

4.5.1 Valtion suora rahoitus

Valtion varoista tapahtuvat rahoitusjärjestelyt, avustukset ja takaukset metsästysmatkailuyrityksen hyväksi tapahtuvat luontaiselinkeinojen rahoituslain mukaisesti, mikäli luontaiselinkeino toimintaa harjoitetaan Enontekiön, Inarin, Utsjoen tai Savukosken kunnissa. Lisäksi lain vaikutuspiiriin kuuluvat alueet Muonion, Kittilän, Sodankylän ja Sallan kuntien niissä osissa, jotka ovat Kajangin, Tepaston, Pomovaaran, Peurasuvannon, Savukosken, Seitajärven, Ruotsukaisen, Pulkkaviidan ja Ylirovanvaaran muodostaman rajaviivan pohjoispuolella. Lainsäädännön tavoitteena on, että yritystoiminnan aloittaminen tai laajentaminen ei olisi rahoitusjärjestelyjen osalta liian suuri kynnys yrittäjälle. Lisäksi tavoitteena on kansalaisten työllistäminen ja kehityskelpoisen yritystoiminnan edistäminen. Lain tavoitteiden täyttämiseksi käytettäviä rahalähteitä ovat kansalliset tukijärjestelmät sekä EY:n maaseuturahasto tai muut EU:n varoista osaksi tai kokonaan rahoitetut tukijärjestelmät. (Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki 1:1 - 2)

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain 3-4 §:n mukaan luontaiselinkeinoksi katsotaan metsästyksen liittyvä elinkeinotoiminta sekä sen ohessa tapahtuva majoituspalvelu, opastus ja muu toiminta. Luontaiselinkeinojen rahoituslaki koskee myös metsästysmatkailuyrityksen ohessa harjoitettavaa pienimuotoista maatilataloutta

ja tuotteiden jalostusta, kunhan maatilatalouden vuotuinen työmäärä on alle 1000 henkilötyötuntia. Muut samaan kohteeseen myönnetyt julkiset tuet vähennetään tämän lain perusteella myönnetystä tukimäärästä ja kaikilla myönnettyillä tuilla on EY:n asetuksissa tai komission päätöksissä määrätty katto.

Saman lain 4-5 §:ssä käsitellään myönnettävän tuen edellytyksiä. Luontaiselinkeinolain mukaista tukea ei voida myöntää jo aloitettuihin projekteihin, ja luvanvaraisiin projekteihin tukea haettaessa on kyseisen luvan esittäminen yksi tuen edellytyksistä. Rakennusprojektien suunnitelmien esittäminen kuuluu tuen myöntämisen ehtoihin. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi toimivuus, tarkoituksenmukaisuus ja ympäristöön sopivuus. Tukea voidaan myöntää yhdelle tai useammalle luonnolliselle henkilölle tai yhteisölle ja säätiölle. Tukea voi saada elinkeinonharjoittaja, joka saa pääasiallisen toimeentulonsa luontaiselinkeinon harjoittamisesta ja jonka toiminnan tukemista voidaan katsoa luontaiselinkeinojen rahoituslain puitteissa tarkoituksenmukaiseksi. Elinkeinonharjoittajan tulee myös asua toiminnan harjoittamisalueella. Tukea ei pääsääntöisesti myönnetä alle 18-vuotiaille tai yli 65-vuotiaille luonnollisille henkilöille.

Hallituksen esityksessä (HE 247/2010 vp) sivulla 32 on ehdotettu porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain kumoamista ja uuden, ajantasaisemman lainsäädännön käyttöön ottamista. Uudeksi laiksi on ehdotettu lakia porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista. Tämä laki sisältäisi tuettavina rakennetoimenpiteinä porotaloutteen ja muuhun investointitoimintaan liittyviä investointeja, asuntorakentamistuen, elinkeinonharjoittamisen aloitustuen nuorena eli alle 40-vuotiaana, velkajärjestelyn, tutkimusrahoituksen ja erityiset etuudet metsähallituksen alueille. Tuen rahoitus tapahtuisi sekä EU:n että kansallisista varoista. Alkuperäiseen lainsäädäntöön tulisi muutos, joka mahdollistaa tukien saamisen pelkän tilan vuokraamisen perusteella, eli omistajuus ei olisi enää kynnyksenä tuen saamiselle. Maantieteellinen soveltamisalue ei tulisi uuden lain 4 §:n mukaan muuttumaan aiemmasta lainsäädännöstä. Uuden lain 15 §:ssä säädettäisiin, että tuen saamisen edellytyksenä elinkeinonharjoittajan tulee saada valtioneuvoston asetuksen mukainen määrä tuloistaan kyseisestä elinkeinotoiminnasta. 17 §:ssä säädetään vielä ammattitaidosta, eli tuen hakijalla tulee olla suoritettuna riittävä koulutus tai hankittuna tarpeellinen työkokemus elinkeinon harjoittamisen kannalta. Lisäksi aloittavan

elinkeinonharjoittajan on esitettävä 22 §:n mukainen elinkeinosuunnitelma tulevasta toiminnastaan.

Tällä hetkellä voimassa olevassa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain toisessa luvussa käsitellään erilaisia kansallisia rahoitustukia. Tällaisia tukikohteita ovat elinkeinon harjoittamisen kannalta tarpeelliset talous-, tuotanto- ja majoitusrakennusten sekä niiden laitteistojen rakentaminen ja hankinta tai peruskorjaus. Lisäksi tukea voi hakea vedenhankinta- ja viemärointilaitteiden rakentamista varten tai elinkeinossa tarvittavan irtaimiston hankkimiseksi. Myös sähköliittymän hankkiminen yritystoiminnan sisällä on tukikelpoinen kohde. Tilan tai sen määräosan hankkimiseen, sekä lakiosan täydennyksen suorittamiseksi myönnetään maanostotukea ja lakiosatukea. Jopa asunnon rakentamiseen tai peruskorjaukseen voidaan myöntää tukea, kunhan kyseessä on elinkeinonharjoittajan itsensä ja hänen perheensä vakituinen asunto. Myös koulutuksen hankkimiseen ja ympäristön parantamiseen myönnetään tukia, kunhan perustelut ovat asiallisia.

EU-rahoitteiset maaseudun kehittämistoimenpiteet ovat tarkemmin säädeltyjä, sillä niitä rajoittavat kansallisen lainsäädännön lisäksi EY:n asetukset ja niiden nojalla annetut päätökset ja määräykset. Näistä tuista säädetään luontaiselinkeinojen rahoituslain neljännessä luvussa. Tällaista tukea voidaan myöntää, mikäli tuettava toimenpide täyttää Euroopan yhteisön varoista rahoitettavan ohjelman edellytykset. EY:n maaseutuasetuksessa tarkoitetuista varoista voidaan myöntää tukia luontaiselinkeinonharjoittajalle tuotannollisiin ja tuotantotoiminnan edellyttämiin ympäristö- ja työsuojelullisiin investointeihin ja sellaisten suunnitteluhankkeisiin. Lisäksi tukea voidaan myöntää tuotteiden jalostukseen, kaupan pitämisen edellytysten parantamiseen sekä maaseutualueiden kehittämiseksi. Näitä tukia voidaan tarvittaessa myöntää myös puhtaasti kansallisista varoista.

Luontaiselinkeinojen rahoituslain mukainen rahoitustuki voidaan 19 - 21 §:n mukaan myöntää avustuksena, valtionlainojen korkoetuutena, korkovapautena ja lyhennysten vapaavuosina sekä luottolaitosten varoista myönnettyjen luottojen korkotukena sekä vapautuksena velvollisuudesta hankkia lainalle vakuus tai velkajärjestelyihin liittyvänä tukena. Valtionlainalla tulee lainaa nostettaessa olla pankkitoiminnassa yleisesti käytetty vakuus, jollei elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ole myöntänyt vakuuden hankkimisesta vapautusta. Luottolaitokset voivat myöntää lainaa maa- ja

metsätalousministeriön osoittamista maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Maaseutuvirasto päättää lainan myöntämisestä luottolaitokselle kehittämisrahaston varoin toteutettavaa valtionlainoitusta varten. Valtionlainan kokonais korko on viitekoron ja siihen lisättävän kiinteän prosenttiyksikkömäärän summa. Lainansaajan on maksettava lainasta kyseistä korkoa viisi prosenttiyksikköä alemmaa korkoa, kuitenkin vähintään yhden prosentin vuotuista korkoa. Viitekoroista, viitekorkoon lisättävästä kiinteästä prosenttiyksikkömäärästä, korkoetuuteen ja korkovapauteen sisältyvän tuen laskemisesta, vapaavuosien ja korkovapauden enimmäismääristä samoin kuin tarvittaessa lainaan liittyvän tuen enimmäismääristä säädetään valtioneuvoston asetuksella. (Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki 5:19 – 21)

Rahoitustuen myöntää hakemuksesta asianomainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Tukea koskeva hakemus on tehtävä kirjallisesti ja allekirjoitettava. Ennen kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus päättää rahoitustuen myöntämisestä, voidaan hakemuksesta hankkia tarvittaessa lausunto kunnan maaseutuviranomaiselta. Lisäksi on tarvittaessa hankittava lausunto muulta asiantuntijataholta, joka on perehtynyt hakijan harjoittamaan toimialaan. Valvontaa tukiasioissa hoitaa maaseutuvirasto. (Luontaiselinkeinojen rahoituslaki 7: 36 - 37)

Luontaiselinkeinojen rahoituslain 8. luku käsittelee tuen takaisinperintää. Tuki voidaan periä takaisin osaksi tai kokonaan, mikäli tukea on maksettu väärin perustein, tukea on maksettu liikaa tai tuen saaja ei ole noudattanut tuen myöntämisen ehtoja. 55 §:n mukaan asianosainen saa hakea muutosta maaseutuviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tämän lain nojalla tekemään päätökseen tuen takaisinperinnästä valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä. Metsähallituksen lupapäätökseen haetaan muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain mukaisesti. Maa- ja metsätalousministeriön päätökseen saa hakea muutosta siten kuin muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valituskirjelmä voidaan 56 §:n mukaan toimittaa muutoksenhakuviranomaiselle tai sille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka päätökseen muutosta haetaan. Jos muutosta haetaan Maaseutuviraston tämän lain perusteella antamaan päätökseen, valituskirjelmä voidaan toimittaa myös Maaseutuvirastolle. Maaseutuviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa

kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalle. Maa- ja metsätalousministeriön päätöstä koskeva valitus voidaan toimittaa suoraan korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

4.5.2 Valtion omistama erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj

Valtion osakeyhtiömuodossa tapahtuvan rahoitustoiminnan tavoitteena on tukea erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa sekä kansainvälistymistä valtion aluepoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Yhtiön tarkoituksena on paikata muiden rahoituspalvelujen tarjonnassa olevia puutteita. Yhtiö harjoittaa rahoitustoimintaa antamalla ja hallinnoimalla luottoja, takuita, takauksia ja muita vastuusitoumuksia sekä hankkimalla varoja viennin rahoittamiseksi ja tekemällä pääomasijoituksia aloittaviin yrityksiin. (Laki valtion erityisrahoitusyhtiöstä 1 - 2)

Finnveran rahoituspalveluja ei voida kohdistaa rakennusliiketoiminnan perustajaurakointiin, metsätalouteen eikä maatalouteen kuuluvaan peltoviljelyyn tai karjatalouteen. Suurille yrityksille rahoituspalveluja voidaan myöntää vain erityisistä syistä. Tuettuun yrityssektoriin kuuluvat yritykset, joissa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja joiden joko vuosiliikevaihto on alle 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa. (Laki valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta 2)

Saman lain pykälissä 3-4 säädetään yhtiön myöntämästä rahoituksesta ja takaustoiminnasta. Finnvera voi myös harjoittaa toimintaa, jossa se rahoituksen tarjoajana hankkii rahoituksen saajan osoittaman omaisuuden tai oikeuden ja vuokraa sen rahoituksen saajalle (rahoitusleasing). Rahoitus voidaan myöntää ilman turvaavaa vakuutta tai vakuudetta. Lisäksi yhtiö voi antaa takauksia luottojen tai vastuusitoumusten vakuudeksi. Takaus voidaan myöntää omavelkaisena takauksena, täytetakauksena tai muuna vastuusitoumuksena. Takauksiin liittyvän tappionvaaran vähentämiseksi voidaan edellyttää vakuuksia tai vakuusjärjestelyjä, joiden ei tarvitse olla täysimääräisesti turvaavia. Yhtiö voi myöntää takuita luottolaitosten, pääomasijoitusrahastojen ja muiden yhteisöjen sekä yksityishenkilöiden tekemien pääomasijoitusten yhteydessä syntyvän tappionvaaran varalta.

4.5.3 Pankit rahoittajina

Yrityksen tärkein vieraan pääoman lähde ovat pankit. Toimiva ja pitkäaikainen pankkisuhde on yrityksen elinehto. Hyvän pankkisuhteen perustana on avoin ja säännöllinen tiedonanto pankille yrityksen tilasta, toiminnasta ja tulevaisuuden suunnitelmista. Pankkisuhteen on siten perustuttava molemminpuoliseen luottamukseen. Pankkien palvelutarjonnassa voi olla eroja, joten niitä kannattaa vertailla keskenään. Erot pankkien kesken johtuvat osittain siitä, että pankista saatavalle lainalle ei ole olemassa yhtä tiukkaa lainsäädäntöä kuin julkisista varoista maksettavalle rahoitukselle. Näin ollen pankit voivat tietyissä rajoissa muokata omia rahoitusinstrumenttejaan, mikä aiheuttaa eroavaisuuksia eri pankkien tarjoaman rahoituksen välillä (Yrittajat.fi. Vieras pääoma. Hakupäivä 15.11.2010).

Pankin luotonannon muotoja ovat tililuotot, lyhyt- ja pitkäaikaiset luotot sekä notariaattiluotot. Notariaattiluotot perustuvat yritysten tekemiin notariaattitalletuksiin, eivätkä voi ylittää näiden talletuksien kokonaismäärää. Yritysrahoituksen kuuluvat laajasti ottaen myös pankin antamat erilaiset takaukset. Lisäksi pankit tarjoavat myös erilaisia vaihtoehtoja suojautua korko- ja kurssiriskeiltä. Koneita ja laitteita voidaan hankkia myös rahoitusyhtiöiden kautta osamaksukaupalla tai leasingsopimuksilla. Tällöin vakuutena toimivat kaupan kohteena olevat koneet tai laitteet (Suomen yrittäjät. Vieras pääoma. Hakupäivä 15.11.2010).

4.5.4 Starttiraha

Starttirahan tarkoitus on turvata aloittavan yrittäjän toimeentulo yrityksen perustamis- ja vakauttamisvaiheessa, mutta starttirahaa voi saada korkeintaan 18 kuukauden ajalle. Starttirahaa voidaan myöntää työttömälle työnhakijalle sekä esimerkiksi palkkatyöstä kokoaikaiseen yritystoimintaan siirtyvälle henkilölle. Ennen starttirahan myöntämistä työ- ja elinkeinotoimisto selvittää, että yrittäjyys on starttirahan hakijalle sopiva työllistymisvaihtoehto. Tuen saamisen ehtoina ovat yrittäjäkokemus tai koulutus, mahdollisuudet kannattavaan toimintaan, tarpeellisuus yrittäjäksi aikovan toimeentulon kannalta sekä se, että yritystoimintaa ei ole aloitettu ennen tuen myöntämistä. Lisäksi hakulomakkeella tulee selvittää yrityksen liiketoimintasuunnitelma sekä rahoitussuunnitelma. Päätöksen starttirahahakemuksesta tekee alueen työ- ja

elinkeinotoimisto, joka ottaa päätöstä tehdessään huomioon alan yritysten kilpailutilanteen sekä uuden yritystoiminnan tarpeen paikkakunnalla. (Työ- ja elinkeinotoimisto. Starttiraha. Hakupäivä 15.11.2010)

Starttiraha muodostuu kahdesta osasta, perustuesta ja lisäosasta. Vuonna 2010 perustuen suuruus on 25,63 euroa päivässä ja lisäosan suuruus vaihtelee tapauksittain työ- ja elinkeinotoimiston harkinnan mukaan. Lisäosan määrä voi kuitenkin olla korkeintaan 60 prosenttia perustuen määrästä. Lisäksi yrittäjäkoulutuksen ja starttirahan yhdistäminen on helppoa, sillä työvoimakoulutuksena järjestettävä yrittäjäkoulutus on ilmaista. (Työ- ja elinkeinotoimisto. Starttiraha. Hakupäivä 15.11.2010)

Starttirahaan verrattavissa oleva tuki on aiemmin käsitelty aloittavan elinkeinonharjoittajan tuki, jota voidaan myöntää alle 40 vuotiaalle henkilölle. Poronhoito ja luontaiselinkeinojen rahoitustuen alueellisen vaikutuspiirin ulkopuolella luontaiselinkeinoharjoittajan on kuitenkin periaatteessa pakko turvautua yleiseen yritystoimintaan tarkoitettuun starttirahaan. Luontaiselinkeinojen rahoituslain kaltainen aloitustuki on kuitenkin tarjolla myös Valtioneuvoston asetuksessa maatalouden investointituesta ja nuoren viljelijän aloitustuesta (30.4.2008/299). Aloittavan elinkeinonharjoittajan tulee valita sovellettava aloitustuki sekä muu rahoitus oman elinkeinonsa pääasiallisen tulon perusteella, joten sovellettavaksi tulee jokin näistä kolmesta vaihtoehdosta.

5 YRITTÄJIEN TEEMAHAASTATTELUT

Yhtenä tutkimusmenetelmänä lainsäädännön aiheuttamien ongelmien selvittämiseksi tässä opinnäytetyössä on käytetty kahden metsästysmatkailualalla toimivan yrittäjän haastattelua. En yksilöi vastauksia tiettyyn yrittäjään, sillä tarkoitukseni on saada yrittäjiltä tietoa yleisimmistä toimintaan vaikuttavista ongelmista, enkä koe tarpeelliseksi yksilöidä ilmenneitä ongelmia tiettyihin yrityksiin. Haastateltavista elinkeinonharjoittajista toinen on toiminut luontaiselinkeinoalalla vasta muutaman vuoden, kun taas toinen on juuri elinkeinotoimintansa lopettanut eläkkeelle jäämisen seurauksena. Näin ollen haastateltavien vastauksista voidaan nähdä tällä hetkellä liiketoimintaa aloittelevan luontaiselinkeinonharjoittajan ongelmakohtia tällä hetkellä voimassa olevasta lainsäädännöstä, sekä pidemmällä aikavälillä tapahtuneiden muutosten vaikutusta luontaiselinkeino toimintaan ja sen kannattavuuteen.

Tarkoituksena oli teemahaastattelun välityksellä saada tietoja kolmelta eri elinkeinonharjoittajalta, mutta lopulta vain kaksi suostui vastaamaan kysymyksiin. Yritin puhelimen välityksellä saada enemmän haastateltavia, mutta sopivaksi katsomieni elinkeinonharjoittajien joukosta kenelläkään ei tuntunut olevan aikaa haastattelulle.

Jaoin haastattelukysymykset teemoihin, jotka kuvaavat opinnäytetyön rakennetta lukukohtaisesti. Käsittelen tässä luvussa elinkeinonharjoittajien vastauksia kysymyksiini teemoittain ja tuon esille heidän kokemiaan ongelmallisia lainsäädäntöön liittyviä asioita. Lisäksi avaan elinkeinonharjoittajien hyväksi kokemia toimintamalleja ja mahdollisuuksia. Varsinaisen viitekehyksen ja elinkeinonharjoittajien haastattelumateriaalin pohjalta kirjoitan johtopäätökseni ja pohdinnan metsästysmatkailuyrittäjän toiminnan mahdollisista ongelmista ja toiminnan suuntaamisen mahdollisuuksista. Haastattelurunko löytyy liitteestä 1.

5.1 Metsästyksen yleinen lainsäädäntö

Viranomaisyhteistyö on elinkeinonharjoittajilla sujunut moitteetta. Viranomaisten aloitteellisuuden ja valvontatoiminnan toivottaisiin jopa olevan hieman tehokkaampaa.

Suurempia juridisia ongelmia ei elinkeinonharjoittajilla ole toiminnan aloittamisen osalta ollut, mutta pienempiin ongelmiin on neuvoa kysytty viranomaislähteistä, kuten työvoimatoimistoista ja verohallinnosta sekä muilta asiantuntijatahoilta. Asiakkaiden hankkiminen ja markkinoinnin tehokas järjestäminen on elinkeinotoiminnan alussa ollut haasteellisempaa, mutta asiakaskannan vakiintuessa tilanne on helpottunut. Kirjanpito on osoittautunut ongelmalliseksi, joten sen toimittaminen on annettu tehtäväksi ulkopuoliselle kirjanpitäjälle. Lisäksi yhtiömuodon valinta perustamisvaiheessa on tapahtunut siten, että toimintaa olisi mahdollisimman helppo hoitaa. Liiketoiminnan aloittamisen jälkeen ongelmallisina asioina on koettu paikallisten asukkaiden kateus sekä uusien maa-alueiden vuokraaminen.

Lainsäädännön tunteminen metsästäjien keskuudessa on vaihtelevaa, sillä toisen elinkeinonharjoittajan asiakkaiden tietämys metsästyslainsäädäntöön liittyen on ollut hyvin puutteellista. Toisen elinkeinonharjoittajan mukaan asiakkaiden laintuntemus on kuitenkin yleensä hyvällä tasolla. Ulkomaalaiset eivät lähtökohtaisesti tunne suomalaista lainsäädäntöä kovin hyvin, mutta opastuksen jälkeen toiminta sujuu moitteettomasti. Yleiseen metsästyksen lainsäädäntöön kaivataan muutoksia hirvieläimen metsästämiseen ajavalla koiralla, sillä elinkeinonharjoittajien mielestä säkikorkeuden nostamista nykyisestä tulisi vakavasti harkita. Valtion alueilla tapahtuvan metsästämisen lupa-asioiden siirtäminen Villi Pohjolalle on vaikuttanut olennaisesti yrittäjien liikevaihtoon, joten lupakäytäntöä tulisi yrittäjien mielestä muuttaa elinkeinonharjoittajille edullisemmaksi.

5.2 Alueellinen metsästysoikeus

Vuokrattujen alueiden osalta luontaiselinkeinonharjoittajat ovat sitä mieltä, että metsästysoikeudenvuokrasopimukset hyödyttävät maanomistajia taloudellisesti sekä alueen käytön valvomisen kannalta helpottavasti. Alueella toimivat muut palvelut, kuten majoitus- tai ruokapalvelut saavat uusia asiakkaita ja luontaiselinkeinonharjoittaja puolestaan saa muista yrittäjistä luotettavia yhteistyökumppaneita. Yksityisten maanomistajien vuokrasopimuksissa kannattaa sopia kaikista mahdollisista mieleen tulevista asioista, ettei myöhemmin ilmene vaikeuksia sopimuksen tulkinnassa tai puutteellisessa sisällössä. Tärkeimpinä kohtina esille tulivat vuokra-aika, hinta, alueen koko ja alueen muutosten huomioiminen. Paikalliset asukkaat suhtautuvat

metsästysmatkailuun eri tavoin eri alueilla. Toisen haastateltavan mielipide paikallisista oli hyvin positiivinen, kun taas toisella alueella asukkaat ovat valittaneet kaikesta toiminnasta metsästysmatkailuun liittyen. Muiden elinkeinonharjoittajien kanssa tapahtuvassa yhteistoiminnassa ei ole ollut ongelmia.

Valtion alueilla tapahtuvan metsästyksen lupakäytännöt ovat muuttuneet vuoden 2005 lakimuutosten seurauksena yrittäjän kannalta epäedullisemmiksi, joten teemahaastattelun elinkeinonharjoittajat eivät ole kyseisen muutoksen jälkeen käyttäneet valtion alueita toiminnassaan. Tässä kuvastuu hyvin julkiseen sektoriin kuuluvan Villi Pohjolan nouseminen kilpailevaksi organisaatioksi elinkeinotoiminnan kanssa lupakiintiöiden osalta.

5.3 Riistaeläimiin liittyvää lainsäädäntöä

Luvanvaraisiin eläimiin kohdistuva metsästys on haastateltavilla keskittynyt vain hirviin. Hirviä ei ole metsästetty yhteistyössä lupia hankkivien seurojen kanssa, sillä luvat yritystoiminnassa tapahtuvaan jahtiin on aiemmin hankittu Villi Pohjolan kautta. Nyt lupia ei enää myönnetä kyseisestä paikasta, joten suora lupien hankkiminen yritykselle on nykyään vaikeaa ilman suuria maaomistuksia. Metsästysmatkailua voidaan harjoittaa suuntaamalla toiminta tiettyihin ympäristön kannalta suotuisiin metsästysmuotoihin ja alueen elinvoimaisiin lajeihin. Toisaalla hirvikanta mahdollistaa laajamittaisen suurriistan metsästyksen, kun toisen elinkeinonharjoittajan kannattaa suunnitella paketteja hanhijahtiin ja peltometsästyksen. Metsästysmatkojen suuntaaminen ulkomaille on suosittua monissa yrityksissä. Eri puolilla Suomea tapahtuva metsästys on mahdollista valtion alueilla, mikäli muut palvelut voidaan järjestää siten, että elinkeinonharjoittaja hyötyy vaadittavista järjestelyistä taloudellisesti.

Metsästysmatkailuyrittäjä on piristysruiske alueensa riistanhoidolle. Ruokinta ja pienpetojen pyydystäminen voivat olla lähes kokonaan yrittäjän harteilla, joten riistakantojen kasvaminen liiketoiminnan seurauksena on lähes poikkeuksetonta sellaisilla alueilla, missä metsästysmatkailua harjoitetaan. Paikalliset asukkaat eivät aina ymmärrä metsästysmatkailutoiminnan käsittävän myös tehokasta riistanhoitoa kaikkien hyväksi, joten eräänlaista kateutta ilmenee monilla alueilla metsästysmatkailuyrittäjiä

kohtaan. Riistavahinkojen lisääntymisestä ei ole ollut havaintoja haastateltavien elinkeinonharjoittajien alueilla tehokkaasta riistanhoidosta huolimatta.

5.4 Rahoitus

Haastateltavat ovat olleet viranomaisten kanssa yhteistyössä rahoitusasioissa, tutkimustoiminnassa, neuvonnan osalta sekä koulutuksien kautta. Riistanhoitotuet ovat molemmilla elinkeinonharjoittajalla jääneet liiketoiminnan ulkopuolelle. Monille luontaiselinkeinonharjoittajalle riistanhoitotuet ovat vielä hyvin uusi asia, ja tulevaisuudessa niitä tullaan hyödyntämään entistä enemmän riistan elinolojen parantamiseksi. Tällä hetkellä suuressa suosiossa riistanhoitotuettuina kohteina ovat lintukosteikkojen entisöintiprojektit. Paikalliset ELY - keskuskeskukset ovat olleet yhteistyökanavana tukiasioissa sekä kosteikkojen perustamistoiminnassa.

Rahoitus voi olla kanava menestykselliseen liiketoiminnan laajenemiseen. Rahoitusta on tarvittu kiinteistöjen kunnostuksiin, hankintoihin ja markkinointiin, mutta toisaalta toiset elinkeinonharjoittajat haluavat toimia ilman ulkopuolista rahoitusta. Rahoitukseen liittyen elinkeinonharjoittajat ovat käyttäneet tietolähteinään entistä TE - keskusta, Finnveraa, pankkeja sekä viranomaisten verkkosivuja.

Toiminnan laajentaminen muihin rinnakkaispalveluihin, kuten majoitus- ja ruokailupalveluihin katsotaan hyvin kannattavaksi oheisliiketoiminnaksi. Muu luontomatkailu, kuten retkeily, marjastus, sienestys, melonta ja kalastus ovat helposti liitettävissä metsästysmatkailupalveluun ja muuhun luontaiselinkeino toimintaan. Palvelutarjontaa kannattaa haastateltavien mukaan kehittää myös nuorisotoiminnan ja muun sosiaalisen toiminnan osalta.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tähän lukuun olen viitekehyksen ja haastattelumateriaalin perusteella kirjoittanut teemoittain sopivia toimintamalleja metsästysmatkailutoiminnan aloittamiseksi ja kehittämiseksi. Johtopäätökseni olen tehnyt alkuperäisiin tutkimuskysymyksiin perustuen, eli olen selvittänyt lainsäädännön asettamia velvoitteita, mutta toisaalta olen myös pyrkinyt kääntämään ne mahdollisuuksiksi elinkeinotoiminnan järjestelyjä suunnitteleamalla. Olen puntaroinut myös rahoitukseen ja yhteistyön kehittämiseen liittyviä mahdollisuuksia erilaisissa elinkeinojärjestelyissä, joten kaikkiin tutkimusongelmien osa-alueisiin löytyy viitekehykseen ja empiiriseen tutkimukseen perustuvia johtopäätöksiä.

6.1 Metsästyksen yleinen lainsäädäntö

Metsästysoikeudellisten asioiden tuntemus maamme metsästäjien keskuudessa vaikuttaa olevan elinkeinonharjoittajien mielestä monitasoista. Jokaisen metsästäjän on suoritettava metsästäjätkinto ennen harrastuksen aloittamista, mutta myöhemmin metsästäjien tietotasoa ei valvota eikä testata tehokkaasti. Lainsäädäntökin muuttuu pienin askelin lähes vuosittain, mutta uusien sääntöjen omaksuminen jää jokaisen metsästäjän itsensä huolehdittavaksi. Metsästysmatkailuyrittäjän tulee varmistua asiakkaidensa tietotasosta ennen metsästyksen aloittamista, ettei puutteellisin tiedoin ja virheellisin menetelmin metsästävä asiakas aiheuta liiketoiminnalle ongelmia omalla toiminnallaan. Ulkomaalaisia opastetaan metsästysmatkailun yhteydessä lähes kädestä pitäen, mutta suomalaisten asiakkaiden kohdalla tilanne ei ole samanlainen. Elinkeinoharjoittajan tulee kuitenkin käsittää, että paras tapa välttää lainsäädännön tuntemisen puutteesta johtuvat ongelmat, on opastaa kaikkia asiakkaita samalla tavalla heidän lähtötasostaan riippumatta. Asiakassuhteen vakiintuessa ei tietenkään kannata painottaa liikaa samoja asioita. Asiakkaan laintuntemuksen tason nostaminen vähentää elinkeinonharjoittajan painetta toiminnan valvomiseen, mikä vapauttaa resursseja muuhun palvelutoimintaan.

Metsästysmatkailutoiminnassa pätevät samat säännöt varsinaiseen metsästyksen liittyen kuin yksityisen metsästäjän toiminnassa. Metsästysvälineiden ja

menettelytapojen käyttömahdollisuuksissa ei ole poikkeuksia, joten metsästyslainsäädännössä esitetyt kohdat kielloista ja rangaistuksista pätevät myös elinkeinotoiminnassa. Poikkeuksena tähän riistanhoitopiiri voi kuitenkin hyväksymissään tutkimusohjelmissa sallia kielletyin menetelmin tapahtuvan pyydystämisen, mutta tällaisilla ohjelmilla on harvoin merkitystä luontaiselinkeinonharjoittajille. Myös ennakoitujen riistavahinkojen välttämiseksi riistanhoitopiiri voi myöntää lupia tarkasti määriteltyjen kiellettyjen menetelmien mukaan tapahtuvalle pyydystämislle. Toiminnassa on kuitenkin aina noudatettava pienimmän mahdollisen voimankäytön sääntöä. Jousimetsästys on kasvattanut suosiotaan huomasti viime aikoina, joten elinkeinonharjoittajien on syytä kiinnittää huomiota metsästäjien tietoihin ja välineisiin tällä sektorilla. Suomessa jousella ei saa metsästää suurriistaa, mutta ulkomaille suuntautuvan metsästysmatkailutoiminnan ohessa kannattaa kiinnittää erityistä huomiota asiakkaan ampumataitoon ja muutenkin toiminnan tasokkuuteen, sillä jousimetsästys voi olla hyvin vaarallista suurpetojen kohdalla. Ennen metsästystä tapahtuva ampumataidon esittäminen ja turvallisuusohjeiden kertaaminen kannattaa huomioida aina suurriistan metsästyksen osalta. Myös vakuutusasioihin kannattaa kiinnittää erityistä huomiota.

Ulkomaalaisen asiakkaan saaminen yrityksen asiakkaaksi on aina merkki onnistuneesta markkinoinnista. Heille metsästäminen suomalaisessa luonnossa voi olla uusi elämys, sillä Suomessa luonnonvaraisia alueita on enemmän kuin pääosassa Euroopan valtioista. Ulkomailta tulevat metsästäjät eivät usein tiedä suomalaisesta metsästyslainsäädännöstä yhtä paljon kuin suomalaiset metsästäjät, joten heidän opastaminen lainmukaiseen toimintaan on erittäin tärkeää ennen varsinaisen metsästyksen aloittamista. Haastateltavien mukaan ulkomaalaiset metsästäjät kuitenkin omaksuvat suomalaisen lainsäädännön hyvin. Ulkomaalaisen metsästyskorttia Suomeen haetaan suunnitellun metsästysalueen riistanhoitopiiristä. Mikäli yritys haluaa hoitaa asiakkaan metsästyskorttiin liittyvän byrokratian, tulee asiakasta pyytää lähettämään selkeä kopio omasta voimassa olevasta metsästyskortistaan. Kopio toimitetaan paikalliseen riistanhoitoyhdistykseen, joka varmentaa metsästyskortin oikeellisuuden ja hoitaa hakemusasiat siitä eteenpäin. Kuten kohdassa 3.3.2 kerrotaan, vuoden 2011 aikana otetaan metsähallituksen toimesta käyttöön sääntö, jonka mukaan ulkomaalaiselle metsästäjälle voidaan hakemuksen mukaan myöntää metsästysseuran mukana tapahtuvaan hirvenmetsästyksen liittyen korkeintaan kymmenen päivän tilapäinen lupa

toimia ampujana kyseisessä seurassa. Tämän säännön ei pitäisi vaikuttaa toimintaan ulkomaalaisten kanssa, koska sen tarkoitus on vain estää suomalaisten metsästäjien toiminta monessa seurassa samanaikaisesti. Ampumakokeen suorittamista vaativien eläinlajien osalta elinkeinonharjoittajan tulee suunnitella jahdin aloittaminen jokaisen ulkomaalaisen asiakkaan kohdalla riistanhoitopiirin vuotuisen ampumakoesuunnitelman mukaan siten, että matkan alussa voidaan suorittaa ampumakoe. Aseiden kuljettaminen valtiorajojen yli vaatii tarkkaa lentoyhtiöiden sääntöjen tuntemista, sekä lähtövaltion, kauttakulkuvaltion ja kohdevaltion lainsäädännöllisten asioiden tuntemista. Varsinkin Euroopan ulkopuolella lainsäädäntö voi poiketa hyvin paljon omastamme ja näin ollen kannattaa asiakasta neuvoa ottamaan selvää eri valtioiden säännöistä.

Metsästysmuistojen maastaviennin osalta elinkeinonharjoittajan tulee voida opastaa asiakastaan. Kyseessä voi olla suomessa metsästäjänä oleva ulkomaalainen tai ulkomaille metsästäjään lähetettävä suomalainen. EU:n alueella on omat sääntönsä ja muiden valtioiden välillä tulee noudattaa lisäksi kyseisten ulkopuolisten valtioiden omaa lainsäädäntöä. EU:n alueella pyritään estämään tarttuvien eläintautien leviäminen valtiosta toiseen riistaeläimen osien välityksellä, joten huolellisen trofeen tai vuodan valmistamisen lisäksi tuotteeseen on liitettävä valvovan eläinlääkintäviranomaisen hyväksyntä. Jos valtiossa on havaittu jokin kansainvälisesti merkittävä eläinsairaus, on eläintuotteiden viemiselle myönnettävän luvan hankkiminen hyvin vaikeaa.

6.2 Alueellinen metsästysoikeus

Metsästysoikeuden vuokrasopimukselle ei ole metsästyslain ohjeiden lisäksi muuta sisältövelvoitetta, joten kaikki muut sopimusehdot perustuvat osapuolten omaan harkintaan. Tämä pakottaa osapuolet miettimään tarkoin sopimuksen sisältöä sekä mahdollisissa riitatilanteissa esitettävää kirjallista sopimusta. Metsästysoikeuden vuokrasopimusta yksityisen maanomistajan kanssa tehtäessä kannattaa huomioida, että kirjallinen sopimus sisältöineen on huomattavasti suullista helpompi osoittaa toteen erimielisyyksien ilmetessä. Jos jostain syystä suullinen sopimus on kuitenkin tehtävä, kannattaa se tehdä esteettömän todistajan läsnä ollessa. Näin tehdyn suullisen sopimuksen sisältö on myös puolueettoman henkilön tiedossa ja häneen voidaan vedota mahdollisissa riitatilanteissa tuomioistuimessakin. Riitatilanteita tulee kuitenkin välttää kaikin mahdollisin keinoin, sillä metsästysmatkailuyrityksen toiminta voi vaarantua

vuokrasopimusten purkautumisen myötä. Yhteistyö ja tiedottaminen sidosryhmien välillä parantaa yrityksen mahdollisuuksia saada jatkossa edullisia vuokrasopimuksia ja poistaa riskitekijöitä yrityksen toimintaedellytyksistä.

Metsästysoikeuden vuokrasopimusten kestoaikea kannattaa miettiä tarkkaan sopimusehtoja tarkasteltaessa. Edullinen sopimus kannattaa tietysti pyrkiä tekemään mahdollisimman pitkäaikaiseksi, kun taas yrittäjän kannalta kallis mutta välttämätön sopimus kannattaa tehdä lyhytkestoisena ja sopimuksen voimassaoloaikana osoittaa maanomistajalle yhteistyön hedelmällisyys ja vuokrasopimuksen molemminpuolinen hyöty. Näin meneteltynä seuraavaa vuokrasopimusta päivitettäessä yrittäjällä on paremmat neuvottelumahdollisuudet sopimusehtojen suhteen, sillä vuokrasopimus on osoittautunut kannattavaksi myös maanomistajan näkökulmasta. Sopimusehtojen päivittäminen on muutenkin kannattavaa alati muuttuvan toimintaympäristön osalta, sillä metsiä hakataan ja uusia istutetaan koko ajan. Näin eri alueiden metsästykseseen liittyvä arvo muuttuu kerralla ääripäästä toiseen, mikä kannattaa huomioida sopimuksen sisällössä. Myös mahdollinen omistajuusmuutos kannattaa huomioida kiinteistön osalta, kuten myös metsästysoikeuden siirrettävyys kolmannelle osapuolelle eli yrityksen asiakkaalle.

Metsästysseurojen alueella metsästäminen tarkoittaa käytännössä metsästysseuran yksityisiltä vuokraamien alueiden metsästysoikeuden siirtämistä vastikkeellisesti kolmannelle osapuolelle. Vastike tästä oikeudesta on yleensä niin sanottu vieraspaikkakuntalaismaksu, minkä maksettuaan metsästäjä voi metsästää seuralle kuuluvilla yksityisten mailla. Jokaisen metsästysseuran säännöt ovat jäsenten laatimia ja hyväksymiä, eli siten metsästysoikeuden siirtämisestä, sisällöstä ja kustannuksista kolmannelle osapuolelle kannattaa tiedustella kyseisen seuran johdolta. Metsästysseurojen kautta käyttöön saatavat alueet voivat olla paikoitellen hyvin laajoja, joten kustannuksia kannattaa miettiä tarkkaan verrattaessa itse tehtyä vuokrasopimusta ja seuran tarjoamaa mahdollisuutta. Toisilla alueilla taas valtion omistamat maa-alueet muodostavat riittävän kokonaisuuden metsästysmatkailutoiminnan kannalta, mutta tällaisilla alueilla riistanhoidollisten rakennelmien hyväksikäyttö liiketoiminnassa voi olla hankalaa rakentamisen ja julkisen käytön osilta.

Valtion omistamalla alueella metsästäminen on säädetty alueellisesti poikkeavaksi. Lapin lääniin kuuluvassa kunnassa tai Kajaanin, Hyrynsalmen, Kuhmon, Kuusamon,

Paltamon, Pudasjärven, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon, Suomussalmen, Taivalkosken, Vaalan, tai Vuolijoen kunnassa asuva kuntalainen saa metsästää kotikunnassaan valtion maalla ilman ostettua lupaa. Tämä tarkoittaa sitä, että kotikuntalaiset ovat kyseisissä kunnissa vaikeammin hankittavia asiakkaita, ellei metsästysmatkailu tuo jotain kunnan tavanomaisesta luonnosta poikkeavaa tarjontaa asiakkaille. Muualla maassa metsästäminen valtion maalla edellyttää aina metsästysluvan hankkimista Villi Pohjolalta, metsähallituksen ylläpitämästä luontopalvelusta. Valtion merialueilla saa metsästää jokainen Suomessa pysyvästi asuva Suomen kansalainen, mutta valtion omistamilla sisävesillä saa metsästää vain kyseisen kunnan alueella asuvat henkilöt. Tämä tarkoittaa sitä, että vesilinnustus on mahdollista valtion omistamilla sisävesialueilla ulkopaikkakuntalaisten tai ulkomaalaisten asiakkaiden osalta vain valtiolle maksettavan luvan perusteella. Kaikki valtion alueille myytävät metsästysluvut löytyvät Villi Pohjolasta, mikä on metsästysmatkailuyrittäjälle välttämätön toimintakanava runsaasti valtion maata käsittävissä kunnissa. Metsästysmatkailuyrittäjä voi hakea metsähallitukselta lupaa elinkeinotoimintaan liittyvän tukikohdan perustamiseksi valtion omistamalle maa-alueelle. Tukikohtien perustaminen on avainasemassa pidempiä metsästysvaelluspaketteja ja muuta luontotoimintaa suunniteltaessa.

Alueellisen metsästysoikeuden hankkiminen kannattaa suunnitella elinkeinonharjoittajan kannalta siten, että liiketoiminnan käyttöön saadaan mahdollisimman tehokkaita ja monipuolisia alueita mahdollisimman läheltä varsinaista luontaiselinkeinoilaa. Valtion alueiden osalta ei sinänsä ole ongelmia, sillä ostettavat luvat kattavat kyseisen kunnan alueella tapahtuvan metsästyksen. Usean eri kunnan rajaseudulla olevalla luontaiselinkeinoilalla on omat vaikeutensa, mutta toisaalta usean eri kunnan alueen hyödyntäminen metsästysmatkailussa on vain rikkaus. Ulkopaikkakuntalaisille myönnettävät metsästysluvut myönnetään riistalaskentojen mukaan metsästyslaissa olevaan kestäväan käyttöön perustuen siten, että luonnon kantokyky kestää metsästyksestä aiheutuneen paineen. Heikompina riistavuosina tällaisilla alueilla voidaan hyödyntää monen eri kunnan riistaresursseja, mikäli joku kunta jättää metsästysluvan myöntämättä laskentojen perusteella havaitun kannan heikkenemisen perusteella. Asiakkaan kannalta luvan hankkiminen saadaan helpoksi, kun elinkeinonharjoittaja hankkii luvan asiakkaan puolesta Villi Pohjolalta, mutta tämä edellyttää asiakkaalta ennakoon lähetettyä jäljennöstä voimassa olevasta

metsästyskortista, sekä mahdollista riistaeläimen metsästämiseksi vaadittua todistusta suoritetusta ampumakokeesta.

6.3 Riistaan liittyvää lainsäädäntöä

Ulkomaalaiset metsästäjät ovat kiinnostuneita sellaisista riistalajeista, joita ei heidän kotimaassaan ole metsästettävänä ja mitä suurempi riistaeläin sitä kauempaa sitä tullaan metsästämään. Hirvieläimet ja karhut ovat maassamme paljon metsästettyä ja erityisen haluttua saalista, ja hirvieläimiä maassamme onkin huomattavan paljon suuren nuorten metsien kokonaispinta- alan seurauksena. Metsärakenteemme on tällä hetkellä sellainen, että tulevaisuudessa nuorten metsien osuus maamme metsäpinta-alasta tulee kasvamaan ja sitä kautta hirvieläinten elinolosuhteet paranevat entisestään. Hirviluvan hakeminen metsästysmatkailuyrityksen käyttöön on ollut ennen vuotta 2005 mahdollista Villi Pohjolasta. Tällä hetkellä tämä palvelu tuottaa ainoastaan pienriistalle tarkoitettuja metsästyslupia valtion omistamille alueille, sekä muuta luontomatkailuun liittyvää palvelua. Haastattelemieni elinkeinonharjoittajien mielestä lupakäytäntöjä voitaisiin muuttaa siten, että metsästysmatkailuyritys voisi myydä tietyn kiintiön lupia oman alueensa valtion maille. Tämä helpottaisi metsästyskauden suunnittelua ja asiakkaiden kanssa tapahtuvaa kommunikointia huomattavasti.

Metsästysseurojen kautta tapahtuva hirven metsästys näyttää olevan paras ja laajamittaisin keino saada hirvi mukaan metsästysmatkailuyrityksen palvelutarjontaan. Metsästysseura hakee hirvilupia riistanhoitoyhdistyksen kautta ja lupahakemus on oltava toimitettuna viimeistään 30. huhtikuuta. Hakemusten yhteydessä sellaisten kuntien alueella, missä asukkailla on oikeus metsästää valtion mailla ilman erillistä pyyntilupaa, tulee toimittaa myös alustava lista ampujista. Tämä on metsästyslakiin kirjattu sääntö, mutta tätä alustavaa listaa voidaan riistanhoitopiirin välityksellä päivittää vielä toistaiseksi erittäin joustavasti. Näin mahdollistuu ulkomaalaisen metsästäjän ottaminen mukaan metsästystoimintaan ampujalistojen ja metsästyskortin osalta. Yrittäjän yhteistyö seuran kanssa kannattaa ulottaa riistanhoidollisiin toimenpiteisiin, jolloin seuroissa suosittu talkootyö voi tulla osaksi elinkeinon ohessa harjoitettua riistanhoitoa. Näin kustannuksia sekä elinkeinonharjoittajan työmäärää saadaan vähennettyä merkittävästi, ja elinkeinonharjoittajan ja paikallisten metsästäjien yhteistyökyky kehittyy. Tilanne, jossa kaikki kokevat voittavansa, on hyvä ratkaisu

jatkuvan toiminnan kannalta asiassa kuin asiassa. Alueella olevien suurten maanomistajien kesken voi olla mahdollista perustaa myös oma metsästysseura, kunhan alueellinen tuhannen hehtaarin metsästysaluevaatimus täyttyy. Pienessä seurassa voi kuitenkin olla vaikeuksia saada riittävästi kaatolupia matkailutoimintaa varten.

Ampumakokeen suorittaminen on ongelma ulkomaalaisen metsästäjän osalta suurriistaa metsästäessä. Pohjoismainen ampumakoe katsotaan riittäväksi Suomessa, mutta metsästäjä joutuu silti maksamaan riistanhoitoyhdistykselle ampumakoemaksun. Muualla suoritettua ampumakoetta ei hyväksytä sellaisenaan, vaan ampujan tulee suorittaa myös suomalainen riistanhoitoyhdistyksen järjestämä ampumakoe. Ampumakoepäivät ja paikkakunnat löytyvät riistanhoitoyhdistysten verkkosivuilta. Hirvenmetsästyksen, metsästyslupiin, ja ampumakokeiden järjestämiseen liittyen metsästysmatkailuyrittäjän kannattaa perehtyä viranomaisverkoston toimintaan ja toimialueisiin, minkä seurauksena pystytään tehokkaaseen yhteistyöhön sidosryhmien kanssa.

Karhun metsästäminen on mahdollista kaikille niille henkilöille, joilla on metsästysoikeus poronhoitoalueella, sekä voimassa oleva ja Suomessa käyttökelpoinen todistus suoritetusta karhun ampumakokeesta. Tämä seikka tuo omat mahdollisuutensa poronhoitoalueilla toimiville metsästysmatkailuyrityksille, sillä karhukanta on ollut maassamme viime aikoina voimakkaassa nousussa. Poronhoitoalueille myönnetään vuosittain tietty lupakiintiö ja kaikki karhun metsästyksen oikeutetut henkilöt voivat elokuun 20. päivän jälkeen metsästää karhua aina lokakuun viimeiseen päivään saakka. Kaadosta on ilmoitettava välittömästi alueen riistanhoitopiirille, ettei myönnetty, vuotuinen lupamäärä vahingossa ylittyisi. Metsästäjä on myös velvollinen seuraamaan alueen kaatotietoja ajantasaisena ja säännöllisesti metsästyksen yhteydessä.

Rauhoitusajat ovat säädetty metsästyslainsäädännössä pysyviksi ja tarkasti määritellyiksi. Rauhoitusaikojen tarkastelulla voidaan löytää eri vuodenaikoihin sopivia metsästysmuotoja, mikä mahdollistaa toiminnan markkinoimisen lähes koko vuodelle. Metsästysvuosi alkaa elokuun 10. päivä kyyhkyjahdilla. Onnistunut kyyhkyjahti vaatii riistapeltojen ja ruokintapaikkojen hyväksikäyttöä ja hyvin hoidettu kyyhkyjen ruokinta takaa saaliin monille asiakkaille. Kyyhkyjen metsästyskausi jatkuu aina lokakuun loppuun saakka. Elokuun 20. päivä jahtikausi alkaa vesilintujen osalta ja niiden metsästäminen on mahdollista aina vuodenvaihteeseen saakka. Syyskuun ensimmäisenä

päivänä alkaa fasaanin, jäniksen sekä rusakon metsästys, mitä voidaan jatkaa aina helmikuun loppuun saakka. Syyskuun 10. päivä alkaa maalintujen metsästyskausi minkä pituuteen paikallinen riistanhoitoyhdistys tekee usein muutoksia. Myös lajikohtaiset rauhoitusajojen poikkeamat ovat nykyisin hyvin yleisiä. Lähtökohtaisesti maalintujen metsästyskausi kestää lokakuun loppuun saakka. Kaikissa lajiryhmissä on pieniä poikkeamia rauhoitusajoissa ja nämä poikkeamat löytyvät ensimmäisessä luvussa esitetystä taulukosta. Jo pelkästään näihin perusriistalajeihin keskittyvän elinkeinotoiminnan vuotuinen sesonki kestää noin 7 kuukautta. Vilkkaimmillaan sesonki on syys- ja lokakuun aikana, kun suurin osa riistalajeista on metsästettävissä. Hirven metsästäminen vilkastuttaa syyskauden sesonkia huomattavasti sellaisilla elinkeinonharjoittajilla, joilla hirvenmetsästys kuuluu palvelutarjontaan. Hirvijahti alkaa syyskuun viimeisenä lauantaina ja päättyy vuoden vaihteessa tai viimeisen luvan tullessa täyteen. Muita riistalajeja, jotka jatkavat metsästysmahdollisuuksia kesäkaudelle, ovat villisika, metsäkaurisuro ja haahkakoiras. Niiden metsästysajat poikkeavat tavanomaisesta, joten niiden metsästäminen tehokkaan riistanhoidon ansiosta voi olla avain sesonkikauden laajentamiseen metsästysmatkailutoiminnassa.

Metsästysalueen käyttökelpoisuus matkailutoiminnassa riippuu siitä, millaista maastoa se sisältää ja minkä muotoinen ja kokoinen alue on kyseessä. Riistapelloilta tapahtuvaan metsästykseseen tai käyttäyspyyntiin erikoistuneen metsästystoiminnan kannalta alueen suuri koko ei ole kriittinen tekijä. Riistapelloilta tapahtuva metsästys on yleistä esimerkiksi hirvieläinten metsästyksessä sekä hanhi- ja kyyhkyjahdissa. Peltojen ja käyttäyspaikkojen suunnittelu on tällaisessa toiminnassa avainasemassa. Vesilinnustukseen liittyen tiettyjen ranta-alueiden metsästysoikeuden hallinta voi olla riittävää, mikäli metsästyksessä halutaan käyttää vain iltalentotoimintaa. Ruokintapaikat ja pienpetojen pyydystäminen kasvattavat haastateltavien mukaan vesistöjen riistakantoja huomattavasti. Tämän lisäksi myös lintujen liikkuminen vesistöissä muuttuu ennakoitavammaksi ruokintapaikkojen ansiosta. Maalinnustus on sellainen metsästyksen muoto, mikä vaatii onnistuneen ja monipuolisen jahdin kannalta riittävän laajaa ja yhtenäistä metsäaluetta. Eri riistalinnut suosivat erilaisia alueita, joten metsästysoikeuden vuokraamisessa kannattaa miettiä alueilla olevan metsän rakennetta.

Riistanhoidolla pyritään pitämään riistakannat vuodesta toiseen elin- ja metsästyskelpoisina. Runsas riistatarjonta pitää asiakkaan tyytyväisenä ja luo

edellytykset asiakkaiden välillä tapahtuvan markkinoinnin eli niin kutsutun puskaradiomarkkinoinnin onnistumiseen. Hyvä kuva yrityksestä ja sen alueiden riistakannoista leviää nopeasti käyttäjien keskuudessa, mutta toisaalta huono kuva leviää suorastaan räjähdysmäisesti.

Riistakantojen tehokas ylläpito voi luoda metsästyslainsäädännön perusteella mahdollisuuden metsästysajoista poikkeamiseen. Tällaiset poikkeukset ovat mahdollisia riistanhoitopiirin myöntämällä luvalla, kunhan toiminta tapahtuu ekologiselta kannalta kestävästi, se on hyvin perusteltua ja kohdistuu vain tiettyjen yksilöiden pyydystämiseen. Tämä voisi olla mahdollisuus metsästysmatkailuyritykselle, joka huolehtii riistakantojen hyvinvoinnista näkyvästi ja menestyksekkäästi. Esimerkiksi vahva hirvieläinkanta on helppoa osoittaa toteen ja sen perusteella voidaan yrittää saada riistanhoitopiiriltä metsästyslupia varsinaisen metsästysajan ulkopuolelle mahdollisten riistavahinkojen syntymisen ehkäisemiseksi. Riistakantojen voimakkuuden ja kannan rakenteen tarkka seuranta ovat keskeisiä tehtäviä riistakantojen tutkimuksessa, joten yrityksen tulee pitää yllä tällaista toimintaa jatkuvasti. Lisäksi tulokset tulee olla sellaisessa muodossa, että ne voidaan vaadittaessa esittää todistettavasti toiselle osapuolelle, kuten esimerkiksi lupa- asioita käsittelevälle riistanhoitopiirille. Rauhoitusajoista poikkeaminen ei ole kovin yleistä, mutta toisaalta myös tällaiset hakemukset ovat harvinaisia ja kohdistuvat usein vahinkoa aiheuttaviin eläimiin.

Riistaan ja riistanhoitoon liittyvän lainsäädännön perusteella myös riistavahinkojen tarkastelu kuuluu osaksi metsästyksen liittyvää luontaiselinkeino toimintaa. Yleisin riistavahinkomuoto on hirvieläinten aiheuttama tuho taimikoissa. Muut riistavahinkotyytit ovat suhteellisen harvinaisia, ja tarkempaa tietoa niiden korvaamisesta löytyy riistavahinkolain 3. luvusta. Hirvien aiheuttamien vahinkojen yleisyyden perusteella metsästysmatkailuyrittäjän tulee tietää vahinkojen korvaamisen perusteet, jotta hän voi informoida maanomistajaa mahdollisissa riistavahinkotilanteissa. Mahdollisten vahinkoalueiden aktiivinen seuranta voidaan ottaa sulavasti osaksi metsästysmatkailuyrittäjän toimintaa, sillä luonnossa ja tapahtuma-alueilla liikkuminen kuuluu yrittäjän normaaliin toimintaan. Vahinkoalueen tarkastaminen ei sinänsä ole suuri työ, sillä silmämääräinen tarkastus riittää, kun vahinkomääritelmän perusteet ovat yrittäjällä tiedossa. Varsinaisen vahingonkorvaushakemuksen tulee olla maanomistajan itsensä tekemä, joten

maanomistajan neuvonta hakemuksen valmistelussa ja sisältövaatimuksissa on suotavaa. Virallisen tarkastuksen suorittava metsäkeskuksen valtuuttama henkilö, joka tekee vahinkoraportin ja esittää korvattavan vahingon määrän. Maanomistajalle lähetetään päätös korvauksesta, joten pelkkä vahinkoalueiden seuranta ja hakemusasioiden neuvonta ovat ne osa-alueet, jotka metsästysmatkailuyrittäjä voi ottaa itselleen suoritettaviksi. Vuorovaikutus maanomistajan ja metsästysoikeuden vuokraajan välillä ei varmasti ainakaan heikennä vuokrasopimuksen jatkamismahdollisuuksia, joten yrittäjän kannattaa tehdä kaikkensa auttaakseen maanomistajia oman ammattiosaamisensa avulla.

6.4 Riistanhoito ja rahoitus

Rahoitusta suunniteltaessa kannattaa etsiä taloudellisimpia vaihtoehtoja, sillä rahoitusratkaisut ovat kauaskantoisia asioita yrittäjän elämässä ja takaisinmaksu voi joissakin tapauksissa tulla kohtuuttoman kalliiksi. Ensiksi kannattaa miettiä se, paljonko rahaa kaiken kaikkiaan tarvitaan tiedossa olevien menojen kattamiseen. Seuraavaksi katsotaan omien varojen riittävyys ja vieraan pääoman tarve. Tässä vaiheessa on aiheellista käydä läpi kaikki vastikkeettoman rahoituksen vaihtoehdot, eli avustusluontoiset rahoitukset. Mikäli lainaa kuitenkin joudutaan ottamaan, kannattaa miettiä omien vakuuksien asettamista ja eri rahoituskanavien valintaa. Suora lainan ottaminen pankista ei välttämättä ole korkojen maksamisen osalta viisain ratkaisu yritykselle, sillä valtiolta tai valtionrahoitusyhtiöltä voidaan hakea esimerkiksi korkotukea yritystoiminnan kehittämiseen otettuun lainaan. Kaikkien eri rahoituskanavien sekä niiden tarjoamien rahoitusvaihtoehtojen puntarointi ja yhdisteleminen on hyödyllistä yritystoiminnan kehittämisen kannattavuuden parantamiseksi.

Metsästysmatkailuyrityksen talouden hallintaa ei sinänsä ole julkisesti puntaroitu aiemmin. Itse näkisin yrityksen kannalta elinkelpoiseksi sellaisen tilanteen, jossa varallisuus sesonkikauden jälkeen riittää yrittäjän elämiseen seuraavaan sesonkikauteen saakka, sekä seuraavan sesongin valmistelun vaatimien pakollisten kustannusten kattamiseen. Tämän lisäksi yrityksellä tulisi aina olla käyttöpääomaa, sillä pikatilanteissa rahoitusehdot voivat muodostua kohtuuttomiksi, koska yrittäjälle ei jää aikaa neuvotella rahoituksen ehdoista. Ulkopuolista rahoitusta kannattaa pikatilanteissa

hakea sellaiselta rahoittajalta, jolla on laissa asetetut velvollisuudet rahoitustoimintaansa liittyen, sillä tämä seikka voi pienentää esimerkiksi yrittäjälle rahoituksesta aiheutuvia korkokuluja.

Valtion suoraa rahoitusta voidaan hakea avustuksena, valtionlainojen korkoetuutena, korkovapautena ja lyhennysten vapaavuosina sekä luottolaitosten varoista myönnettyjen luottojen korkotukena sekä vapautuksena velvollisuudesta hankkia lainalle vakuus tai velkajärjestelyihin liittyvänä tukena. Valtion lainan hakuprosessi käynnistyy siten, että yrittäjä neuvottelee pankin kanssa Maa- ja metsätalousministeriön maatilatalouden kehittämisrahastosta myönnettävän lainan ehtojen täyttymisestä. Mikäli rahoitusjärjestely sopii kehittämisrahaston ohjelmaan, mahdollistuu rahoituksen hakeminen maaseutuvirastolta. Lainan myöntäminen tapahtuu luottolaitoksen välityksellä, joten yrittäjä asioi perinteisesti pankin kanssa ja pankki hoitaa byrokratiaa maaseutuvirastoon. Etuna valtion rahoituksessa on se, että pankista suoraan haettu rahoitus vaatii aina lainan kattavan takauksen. Valtiolta haettava rahoitus voi järjestyä ilman lainaa kokonaan kattavaa vakuutta, mikäli sen katsotaan olevan ainoa järkevä vaihtoehto kannattavan yritystoiminnan aloittamiseksi tai tukemiseksi.

Finnvera Oyj on myös yksi vartenotettava vaihtoehto uudelle yrittäjälle rahoituksen suunnittelussa. Finnveralta voi saada rahoitusta yrityksen perustamiseen, investointien tekemiseen tai toiminnan kehittämiseen ja kansainvälistymiseen. Hyvänä puolena tässä rahoitusyhtiössä on se, että se on perustettu paikkaamaan muun rahoitustoiminnan jättämiä aukkoja, etenkin riskirahoituksen osalta. Uudella yrittäjällä voi olla loistava liikeidea, mutta pankit eivät tunnetusti lähde rahoittamaan pelkkää ajatusta. Perustamisvaiheen investoinneissa rahaa tarvitaan usein enemmän kuin toiminnan jatkuessa, joten alkurahoitus on tärkeää saada riittävänä toiminnan täysimittaiseksi käynnistämiseksi. Usein ongelmaksi muodostuu vakuuden puuttuminen, mikä ei välttämättä ole este rahoituksen järjestämiseksi Finnveralta tai suoraan valtiolta. Usein kuitenkin vaaditaan osittaista vakuuden asettamista, mutta sen ei kuitenkaan tarvitse olla täysimääräinen, kuten pankeissa lähes poikkeuksetta vaaditaan. Takauksen hakeminen Finnveralta voi myös olla mahdollinen vaihtoehto, mikäli yrittäjä pystyy osoittamaan liiketoiminnan kannattavuuden. Myös suora pääoman sijoittaminen voi olla Finnveralta mahdollinen tukimuoto, kuten myös leasing-hankinnat.

Rahoitusasioissa luontaiselinkeinonharjoittajan kannattaa toimintaa aloittaessaan puntaroida tarkasti omaa palvelurakennettaan, sillä tukimahdollisuudet ovat erilaisia maatalouteen painottuvalla ja metsästysmatkailuun painottuvalla elinkeinotoiminnalla. Käytettävissä olevat alueet ja resurssit määrittelevät sen, voidaanko metsästysmatkailua harjoittaa maataloustoiminnan ohessa, jolloin voidaan tehokkaimmin hyödyntää maatalouden laajoja tukipaketteja. Pohjois-Suomessa on kuitenkin mahdollista hyödyntää porotalouden ja luontaiselinkeinojen tukimahdollisuuksia, mutta etelämpänä voi olla edullisempaa harjoittaa metsästysmatkailua pelkkänä oheispalveluna, mikäli vuotuinen liikevaihto sen sallii. Ulkopuolisten maanomistajien maa-alueilla suoritettaviin riistanhoidollisiin toimenpiteisiin haetut tuet kannattaa hakea elinkeinonharjoittajan nimissä, sillä näin maanomistaja välttyy kaikelta paperityöltä, ja käsitellyistä alueista tulee elinkeinotoiminnan kannalta käyttökelpoisempia. Tarkasti yhteistyönä tehdyt suunnitelmat ovat kuitenkin aina välttämättömiä maanomistajan ja metsästysmatkailuyrittäjän yhteisissä projekteissa. Avoimuus, yhteistyö ja sopimusosapuolien molemminpuolinen hyöty ovat aina lähtökohtia hedelmälliseen luontaiselinkeinotoimintaan, joten toimintaympäristön huomioiminen ja viranomaisyhteistyön kehittäminen poistavat aiemmin kompastuskivinä pidettyjä ongelmia metsästysmatkailutoiminnan tieltä.

Metsästysmatkailu on sellainen ala maaseudun elinkeinorakenteessa, mitä ei vielä osata hyödyntää sillä tasolla, mihin Suomen maaseudulla riittäisi kantokykyä. Euroopan alueella Pohjoismaat ovat ainoina valtioina havumetsävyöhykkeellä, joten lajistomme ja luontomme on täysin erilaista kuin muualla Euroopassa. Lisäksi metsästysmatkailua ja sen ohessa tapahtuvaa pienimuotoista maatilataloutta tuetaan tehokkaasti samankaltaisin tukitoimenpitein kuin maatalouttakin. Etenkin aloitusvaiheessa tukipaketit ovat hyvin samankaltaisia, sillä molemmissa vaihtoehdoissa voidaan myöntää lähes samansuuruiset, joskin sisällöltään hieman poikkeavat aloittavan nuoren yrittäjän tuet. Tukipaketteja tarkasteltaessa tulee sellainen käsitys, että kaikki elinkeinoa kehittävät investoinnit ja toiminnot voidaan osittain rahoittaa tukitoimenpitein, kunhan siitä ei aiheudu suurta kilpailullista etua yrittäjälle muihin nähden ja toiminta oikeasti kehittyy ja kansainvälistyy investoinnin seurauksena. Metsästysmatkailuyrittäjän tulee tuntea hyvin erilaiset tukimuodot ja rahoitusvaihtoehdot erilaisissa yrityskokoonpanoissa ja palvelumalleissa, mikäli hän haluaa kehittää toimintaansa julkisen sektorin tukemana.

Palvelutarjonnan laajuus riippuu elinkeinonharjoittajan kyvystä tarjota asiakkaalle mahdollisimman kattavaa palvelupakettia. Jos aikaa ja resursseja on käytettävissä enemmän kuin pelkkä metsästysopastus vaatii, kannattaa elinkeinonharjoittajan miettiä oheispalvelujen järjestämistä. Ainakin matkailuun liittyvät majoitus ja ruokailupalvelut on helppoa liittää palvelukokonaisuuteen ja sesonkikauden laajentamiseksi voidaan ajatella kokonaan erilaisen luontomatkailun tarjoamista. Talvikaudelle tarjottavaksi sopivat esimerkiksi moottorikelkkasafarit, kun taas kesäkaudelle sopivaa toimintaa voisi olla vaikka vaellus, melonta tai mönkijätoiminta. Useiden eri palvelujen yhtäaikainen tarjonta asiakkaalle velvoittaa elinkeinonharjoittajan soveltamaan toiminnassaan valmismatkalakia, mutta tämä ei kuitenkaan aiheuta muutoksia varsinaiseen toimintaan. Ainoastaan markkinoinnissa käytettävät menetelmät ja matkan estymiseen liittyvät asiat tarkentuvat valmismatkalain soveltamisen myötä. Monipuolinen palvelutarjonta eri vuodenajoille tuo elinkeinonharjoittajalle lisää asiakkaita ja jakaa elinkeinotoiminnan tuloa tilikauden ajalle. Myös paikallisten resurssien hyödyntäminen ja muiden elinkeinonharjoittajien kanssa tapahtuva yhteistyö kehittyvät palvelutarjonnan monipuolistuessa.

7 POHDINTA

Olen löytänyt tätä opinnäytetyöraporttia tehdessäni paljon hyödyllistä tietoa alaa koskevasta lainsäädännöstä, mikä tulee helpottamaan tulevaa elinkeinotoimintaani. Tämän työn sisällön omaksumisen myötä lainsäädännön tuntemisen taso metsästysmatkailuun liittyen on ainakin omalta osaltani kohonnut huomattavasti. Myös tiedon hakeminen alaan liittyen on helpottunut viranomaisketjun toiminnan selkeytyessä. Metsästysmatkailuyrittäjän velvollisuudet ja lainsäädännön luomat mahdollisuudet ovat mielestäni auenneet hyvin työn edetessä. Toivottavasti olen osannut pukea tutkimani tiedon helposti luettavaksi ja sisäistettäväksi kokonaisuudeksi, sillä tarkoitukseni on ollut selkeyttää mutkikasta ja hajallaan olevaa metsästysmatkailun mahdollisuuksiin ja velvoitteisiin vaikuttavaa lainsäädäntöä.

Tutkimusmenetelminä käytetyt teemahaastattelut sekä lainsäädännön tutkiminen ovat mielestäni olleet hyviä välineitä tutkimusongelmien ratkaisemiseksi. Viranomaislähteistä kerätty teoria toimii kiistämättömänä tietoperustana haastatteluista saamilleni ideoille. Myös pelkästä lainsäädännön tutkimisesta heräsi ajatuksia rahoitusjärjestelyjen ja sesonkikausien suunnittelun suhteen.

Opinnäytetyöraportin valmistuessa olen havainnut muutamia aihepiirin lähelle sijoittuvia tutkimuskysymyksiä. Hyviä aiheita tuleville opinnäytetöille voisivat mielestäni olla seuraavat metsästysmatkailuun liittyvät vaihtoehdot:

- Metsästysmatkailun verosuunnittelun tehokas toteuttaminen
- Ulkomaan markkinoinnin suunnittelu ja toteutus metsästysmatkailussa
- Maatalouden ja muun luontaiselinkeino toiminnan tasapainottaminen yhden yrittäjän liiketoiminnassa
- Riistankasvatuksen ja metsästysmatkailun yhdistäminen

LÄHTEET

Ampuma-asetus 9.1.1998/1.

Elinkeino-, Liikenne ja Ympäristökeskukset. 2010. Luonnonsuojelu. Hakupäivä 15.11.2010, <http://www.ely-keskus.fi/fi/Ymparisto/Luonnonsuojelu/Sivut/default.aspx>.

Finnair. 2010. Vaaralliset aineet. Hakupäivä 1.10.2010, http://www.finnair.fi/finnaircom/wps/portal/finnair/kcxml/04_Sj9SPykssy0xPLMnMz0vM0Y_QjzKL9443DjMESYGYLj76kWhCzp5oQi7xzt4IoaC0zHg3T31vfV-P_NxU_QD9gtzQ0IhyR0UAXBxe4Q!!/#section04.

Hallituksen esitys Eduskunnalle riistahallintolaiksi sekä laiksi metsästyslain muuttamisesta, riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain muuttamisesta ja maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta. HE 237/2010 vp.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuesta, laiksi porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi. HE 247/2010 vp.

Keskinarkaus, S. Matilainen, A. & Kurki, S. 2009. Metsästysmatkailun kestävyys valtion mailla. Helsingin yliopisto: Ruralia-instituutti.

Laki riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista 28.6.1993/616.

Laki valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta 18.6.1998/445.

Laki valtion erityisrahoitusyhtiöstä 18.6.1998/443.

Lehtola, M., yhdyshenkilö, Pudasjärven riistanhoitoyhdistys Re: Opinnäytetyön aiheista. Sähköpostiviesti k6hyee00@students.oamk.fi 10.11.2010.

Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096.

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ampumakoikeesta 10.1.2006/18.

Malinen, J & Väänänen, V-M. 2006. Suomalainen metsästys. Metsä kustannus.

Metsästysasetus 12.7.1993/666.

Metsästyslaki 28.6.1993/615.

Metsästäjien keskusjärjestö. 2010. Metsästyskortti. Hakupäivä 15.11.2010, http://www.riista.fi/index.php?mag_nr=8&group=00000138.

Petäjäistö, L. Aarnio, J. Selby, A. & Härkönen, S. 2009. Onko hirvenpyyntilupien nykyinen anomis- ja myöntämisprosessi selkeä ja tarkoituksenmukainen riistanhoitoyhdistysten hallitusten näkökulmasta. Vantaa: Metsäntutkimuslaitos.

Pirttimaa, T. 2011. Keinottelu valtion maiden hirvenmetsästyksellä laitetaan kuriin. M&K. 100 (1).

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki 21.1.2000/45.

Ratilainen, J., elinkeinonharjoittaja, Jaskan Jahdit. Re: Teemahaastattelu. Sähköpostiviesti k6hyee00@students.oamk.fi 16.12.2010.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Riistavahinkolaki 27.2.2009/105.

Salmi, J., elinkeinonharjoittaja, Wildexperience. Re: Teemahaastattelu. Sähköpostiviesti k6hyee00@students.oamk.fi 15.12.2010.

Suomen Yrittäjät. 2008. Vieras pääoma. Hakupäivä 15.11.2010, <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/rahoitussuunnittelu/vieraspaoma/>.

Työ- ja elinkeinotoimisto. 2010. Starttiraha – aloittavan yrittäjän tuki. Hakupäivä 15.11.2010, http://www.mol.fi/mol/fi/04_yrittaminen/05_starttiraha/index.jsp.

Valmismatkalaki 28.11.1994/1079.

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

Valtioneuvoston asetus maatalouden investointituesta ja nuoren viljelijän aloitustuesta 30.4.2008/299.

LIITTEET

LIITE 1 1/2

TEEMAHAASTATTELU Jani Salmi, Jaakko Ratilainen

1. Yleinen metsästyksen lainsäädäntö

- a. Millaisia ongelmia olette kohdanneet viranomaisyhteistyössä?
- b. Mitkä asiat olivat vaikeita yrityksen perustamisvaiheessa?
- c. Mistä ja miten olette saaneet tietoa ongelmatilanteissa?
- d. Millaisia ongelmallisia tilanteita teillä on ollut liiketoiminnan aloittamisen jälkeen?
- e. Millaisia aukkoja olette havainneet metsästäjien lain tuntemisen tasossa metsästyksen yleiseen lainsäädäntöön liittyen?
- f. Miten ulkomaalaisten asiakkaiden lain tuntemus on ilmennyt teidän asiakkaissanne?
- g. Millaisia muutostarpeita on mielestänne tämänhetkisessä metsästysmatkailua ohjaavassa lainsäädännössä? (perustele hyvin)

2. Alueellinen metsästysoikeus

- a. Millaisia molempia osapuolia hyödyttäviä vaikutuksia vuokrasopimuksella on?
- b. Mistä asioista metsästysoikeuden vuokrasopimuksessa tulee sopia?
- c. Miten olette järjestäneet asiakkaalle metsästysoikeuden valtion alueille?
- d. Miten muiden paikallisten elinkeinonharjoittajien ja asukkaiden mielipiteet teidän liiketoimintaanne kohtaan ilmenevät?

3. Riistaan liittyvä lainsäädäntö

- a. Mitä kaatolupia olette hakeneet luvanvaraisesti metsästettävälle riistalajeille?
- b. Miten toimitte yhteistyössä metsästysseurojen kanssa esimerkiksi hirvijahdin osalta?
- c. Miten riistanhoidon ja riistavahinkojen yhteys on ollut havaittavissa liiketoimintanne perustamisen jälkeen?

4. Rahoitusmahdollisuudet

- a. Kerro omin sanoin metsästysmatkailuun liittyvästä viranomaisverkostosta ja eri viranomaisten toimialoista.
- b. Miten olette hyödyntäneet riistanhoitotukimahdollisuutta?
- c. Millaisia tuettuja projekteja tiedätte olleen lähialueillanne?
- d. Kuinka tiiviisti, ja millaisissa asioissa toimitte yhteistyössä paikallisen ELY -keskuksen kanssa?
- e. Millaisiin kohteisiin ja mistä olette hakeneet rahoitusta liiketoiminnassanne?
- f. Mistä saitte tietoa rahoitusvaihtoehdoista?
- g. Mitä rinnakkaispalveluja näette kannattavina metsästysmatkailuyrittäjälle?

5. Vapaa sana